

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Metsäryhmä

- Lasten majanrakennusprojekti esiopetuksessa

Räsänen, Tiia

2015 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Metsäryhmä
- Lasten majanrakennusprojekti esiopetuksessa

Räsänen Tiia
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2015

Räsänen Tiia

Metsäryhmä - Lasten majanrakennusprojekti esiopetuksessa

Vuosi 2015 Sivumäärä 71

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda uusi oppimisympäristö vantaalaisen päiväkodin lasten ja henkilökunnan käyttöön. Opinnäytetyön teemana olivat leikki ja leikkilliset oppimisympäristöt, tarkemmin luontoleikit ja ympäristökasvatus. Kuuden esikouluikäisen lapsen kanssa suunniteltiin ja rakennettiin maja päiväkodin lähimetsään, ja viimeisellä toimintakerralla se esiteltiin koko esikouluryhmälle. Toiminta järjestettiin toukokuussa 2015 kuutena toimintakertana.

Toiminnan päätavoitteena oli luoda lapsille onnistumisen kokemuksia yksin ja yhdessä toimimissa. Lapset saivat toiminnan aikana selvästi rohkeutta toimia ryhmässä ja loppua kohden kaikki lapset tekivät enemmän yhteistyötä sellaistenkin ryhmän lasten kanssa, joiden kanssa eivät normaalisti päiväkodissa ollessaan ole leikkineet. Toiminnalla pyrittiin myös lisäämään päiväkodin henkilökunnan ideoita lähiluonnon hyödyntämiseksi. Jo toiminnan aikana työntekijät kertoivat aikovansa toteuttaa tulevan vuoden retket pääasiassa lähimetsässä. Myös projektiluontoinen toiminta pienryhmissä herätti kiinnostusta. Opinnäytetyön muutkin tavoitteet, toiminnan suunnittelu- ja ryhmänhallintataitojen sekä ympäristökasvatuksen opetteleminen jokamiehen oikeuksien muodossa, täyttyivät. Opinnäytetyön tavoitteiden täyttymistä arvioitiin monipuolisesti käyttäen hyväksi pienryhmästä tehtyjä havaintoja, lasten kommentteja ja työntekijöiden sekä opiskelijan tekemiä arviointeja.

Asiasanat, oppimisympäristö, esiopetus, luontoleikit, rakenteluleikit, ympäristökasvatus

Räsänen Tiia

Forest Group - A child's hut building project in preschool education

Year	2015	Pages	71
------	------	-------	----

The purpose of this functional thesis was to create a new learning environment for children and employees in a daycare center of Vantaa. The theme of this thesis was play and playful environments, to be precise outdoor playing and environmental education. Six pre-school aged children planned and built a hut in a forest nearby their daycare center and in the last activity session the children presented the hut to the whole pre-school group. The activity was implemented in May 2015 in six different activity sessions.

The main aim of this thesis was to enable the children to feel success when they work alone and together as a group in this project. It became evident that the children got more courage to work in a group, and by end of the project all of them showed more cooperation with children with whom they didn't usually play with at the kindergarten. In addition another aim was to provide the employees of the daycare center with more ideas on how to utilize the nearby forest more. While the project was still ongoing, the employees told that they would especially carry out future trips in the nearby forest. Working in a small group project also created interest. The other targets of this thesis, to develop action planning and group control skills and teach children environmental education by learning about public right of access, were also fulfilled. The fulfilment of the targets was evaluated through observations of the project group, children's comments and assessments by the employees and author.

Keywords, learning environment, preschool education, outdoor playing, building play, environmental education

Sisällys

1	Esiopetusikäisen lapsen kehitys	6
1.1	Kehon muutokset, liikkuminen ja tekeminen	7
1.2	Minuuden etsiminen	7
1.3	Sosiaaliset suhteet kavereihin ja vanhempiin	8
1.4	Muisti, ymmärrys ja oppiminen	9
2	Monipuoliset oppimisympäristöt	9
2.1	Luonto oppimisympäristönä	10
2.2	Esiopetuksen oppimisympäristöt	11
3	Leikki	11
3.1	Rakenteluleikit	12
3.2	Esiopetusikäisen lapsen leikit	13
4	Ympäristökasvatus esiopetuksessa	13
4.1	Kestävä kehitys	14
4.2	Green Care	15
4.3	Jokamiehen oikeudet	15
5	Työn tarkoitus ja tavoitteet sekä suunnitelma	16
5.1	Tarkoitus ja tavoitteet	16
5.2	Suunnitelma	17
6	Toiminnan kuvaus	19
6.1	Tutustuminen	19
6.2	Unelmamaja	21
6.3	Majan paikka	25
6.4	Rakennustarvikkeet	28
6.5	Rakennetaan maja	31
6.6	Eväsretki	34
7	Arviointi	37
7.1	Arviointimenetelmät	38
7.2	Palaute lapsilta ja päiväkodin henkilökunnalta	40
7.3	Itsearviointi	43
7.4	Tavoitteiden saavuttaminen	46
8	Arvioinnin yhteenveto ja luotettavuus sekä toiminnan eettisyys	50
9	Pohdintaa luonnon hyödyntämisestä varhaiskasvatuksessa	54
	Lähteet	56
	Kuvat	59
	Liitteet	60

Johdanto

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön teemana olivat leikki ja leikilliset oppimisympäristöt, tarkemmin rajattuna luonto- ja rakenteluleikit sekä ympäristökasvatus. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä vantaalaisen päiväkodin esikouluryhmän sekä VKK-metron kanssa. VKK-metro on pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen yhteistyöverkosto, joka pyrkii kehittämään päiväkotien toimintaa yhteisen kehittämisteeman mukaisesti. Vuosina 2014-2016 kehittämisteemana ovat leikki ja leikilliset oppimisympäristöt, joten tänä aikavälinä heidän hankkeensa ja koulutuksensa liittyvät edellä mainittuun teemaan. (VKK-metro.)

Toiminnallinen osuus toteutettiin kuuden esiopetusikäisen lapsen pienryhmän kanssa, jotka päiväkodin työntekijät olivat valinneet mukaan projektiin. Projektin aluksi lasten kanssa tutustuttiin jokamiehenoikeuksiin, luonnossa liikkumiseen sekä erilaisiin majoihin. Ryhmän kanssa suunniteltiin ja rakennettiin maja heidän toiveidensa perusteella päiväkodin lähimetsään hyödyntäen pääsääntöisesti metsästä löytyneitä materiaaleja. Lopuksi valmis maja esiteltiin myös muulle esikouluryhmälle mukana olleiden lasten toimesta.

Opinnäytetyö etenee teoreettisen viitekehyksen tarkastelusta työn tavoitteisiin ja suunnitelmaan. Näiden jälkeen kerrotaan toimintakertojen toteutuksesta ja siirrytään projektin arviointimenetelmiin ja arviointiin. Lopuksi pohditaan työn luotettavuutta ja eettisyyttä. Opinnäytetyön teoreettista perustaa käsitellään rajaten aiheet koskemaan esiopetusikäisen lapsen kehitystä ja tarpeita. Näin rajaten käsitellään lapsen kehitystä, monipuolisia oppimisympäristöjä, leikkiä sekä ympäristökasvatusta.

1 Esiopetusikäisen lapsen kehitys

Kuusivuotiaan sanotaan elävän omaa kuningas- tai kuningatarvuottaan, joka tarkoittaa hänen elämänsä olevan murroksessa pikkulapsiajan ja koululaiseksi siirtymisen välillä (Furu 2009, 88). Tätä ikäkautta nimitetään muun muassa myöhäiseksi leikki-ikäksi ja keskilapsuuden alkuvaiheeksi, jolloin lapsen kehityksessä tapahtuu monia tärkeitä muutoksia kuten itsenäisyyden ja oman tahdon lisääntyminen sekä sosiaalisen piirin laajentuminen esikoulun myötä. (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2008, 120; Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 77-78.)

Kuusivuotiaassa lapsessa tapahtuu paljon muutoksia niin fyysiseen kasvuun kuin esimerkiksi hermojärjestelmään liittyen. Esikouluikäinen lapsi ajattelee usein egosentrisesti, eli pitää itseään itsekeskeisesti oman maailmansa keskipisteenä. Lapsen maailmassa kaikelle löytyy selitys ja jokainen tapahtuma ja asia liittyvät toisiinsa. (Jantunen 2009, 77-80.) Lapsi haluaa osata mahdollisimman paljon ja olla mukana mahdollisimman monessa asiassa (Karling, Oja-

nen, Sivén, Vihunen & Vilén 2008, 147). Tekemiseen tulee vakavampi ja tarkoituksenmukainen suunta, kun lapsi haluaa tehdä kaiken itse. Tarinoiden kuuntelemiseenkin on tullut jäsenyyden lisäksi mukaan myös kriittinen ja jopa vaativa tutkiskeleminen. (Furu 2009, 91-92.)

1.1 Kehon muutokset, liikkuminen ja tekeminen

Fyysisesti kuusivuotias lapsi kasvaa hyvin nopeasti. Lapsen pyöreys muuttuu pitkäjäsenisyydeksi ja lapsi on usein kömpelö ja levoton nopeasti tapahtuneen venähdyksen jäljiltä. Levottomuus näkyy muun muassa siinä, että lapset ovat harvoin paikoillaan eivätkä malta keskittyä pitkiä aikoja paikallaan istuen. (Jarasto & Sinervo 2000, 71-72.) Liikkuminen on kuusivuotiaille lapsille tärkeää ja he ovatkin jatkuvasti liikkeessä. Uusia lajeja ja temppeja kokeillaan tiuhaan ja lasten liikkeiden hallinta paranee nopeasti. Lasten leikit ovat myös yhä enemmän liikunnallisia ja liikuntaa harrastetaan usein niin yksin kuin ryhmässä. (Kahri 2003, 35,39; Furu 2009, 91-92.)

Lapsen motorinen ja fyysinen kehitys jatkuu aikuisuuteen saakka. Jotta lapsi kykenee oppimaan uuden motorisen taidon, tulee hänen antaa kehittyä rauhassa ja saavuttaa riittävä kypsyystaso. (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2008, 123.) Lapsen liikkeet monipuolistuvat, tasapaino paranee ja lapset oppivat sovittamaan liikkeitä yhteen. Näitä taitoja tarvitaan monissa leikeissä, kuten kiipeilyssä, painissa ja juoksuleikeissä. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 83-84.)

Kuusivuotias on vauhtihirmu, joka ei maltaisi pysyä paikoillaan. Motorisesti lapsi haluaa kokea ylittää itsensä vaikka hänen silmänsä ja kätensä eivät enää työskentele yhtä yhteistoimisesti kuin viisi vuotiaana. Tämä selittyy lapsen kiinnostuksen jakautumisella, eli lapsi saattaa muun muassa irrottaa katseensa tekemästään asiasta toisaalle kesken kaiken. (Jantunen 2009, 80.) Kuusivuotiaalta edellytetään esiopetuksessa myös uusien hienomotoristen taitojen oppimista, kuten kynän käyttöä kirjoittaessa sekä muun muassa kengännauhojen solmimista. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 82-83.)

1.2 Minuuden etsiminen

Minuuden etsiminen on yksi kuusivuotiaan tärkeimmistä kehitysalueista. Lapsi etsii oman itsensä ydintä, eli sitä todellista minää, joka tulee näkyviin lapsen toiminnassa. Kuusivuotiaana myös lapsen omatunto kehittyy hänen saamiensa mallien pohjalta. (Jantunen 2009, 82, 85.) Ihminen kehittyy hitaasti koko elinikänsä ja ruumiillisuus säilyy muovautuvana pitkään. Lapsen minuuden täytyy antaa kypsyä rauhassa ilman nopeuttavaa ja jähmettävää kasvatusta.

Kasvattajan tärkein tehtävä kuusivuotiaan kanssa onkin tukea ruumiillista muovautuvuutta sekä hidasta kasvua ja kehitystä. (Furu 2009, 92-93.)

Esikouluikäisen lapsen tärkein oppimisen muoto on ympärillään tapahtuvan jäljittely. Ihanteellinen kasvatus, jolla tuetaan lapsen hidasta kasvua ja kehitystä, antaa hyvän pohjan myös vahvan ja terveen immunitetin, eli lapsen identiteetin ja minuuden ruumiillisenkuvan, kehittymiselle. Lapsen kehityksen huomioon ottava kasvattaja on siis ensiarvoisen tärkeä lapsen kokonaisvaltaisen kasvamisen kannalta. Jotta lapsi oppii kokemaan elämän mielekkyyden, edellyttää se vahvaa minä-kokemusta, uskoa oman itsensä paikkaan ja tehtävään maailmassa sekä liittymistä tähän maailmaan. Luottaakseen maailmaan tulee lapsen antaa ihmetellä ja tutustua ympärillään tapahtuviin asioihin erilaisten kokemusten kautta. (Furu 2009, 94-96.)

Kehittääkseen kuvaa itsestään ja kasvattaakseen itsetuntemustaan, on lapsen hyvä saada onnistumisen kokemuksia sekä positiivista palautetta toiminnastaan (Vanhempainnetti). Saadesaan positiivista palautetta tekemisestään lapsi oppii muun muassa määrätietoisesti pyrkimään päämääräänsä ja hän alkaa pitää itseään aktiivisena tekijänä (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2008, 147).

1.3 Sosiaaliset suhteet kavereihin ja vanhempiin

Esiopetusikäisellä kavereiden merkitys usein kasvaa, jolloin lapsi alkaa kaipaamaan yhä enemmän kavereita ja näiden luona kyläilyä (Kahri 2003, 38). Sosiaalisissa suhteissa samanikäisten kanssa esiopetusikäinen lapsi on kuitenkin usein epävarma. Hän osaa osoittaa hienotunteisuutta ja myötätuntoa, muttei aina tiedä omaa paikkaansa kaverisuhteissa. Vanhempiin lapsi arvostelee usein kärkkäästi. Lapsi pyrkii ottamaan etäisyyttä vanhempiinsa ja haluaa saada enemmän tilaa omalle itselleen itsenäistyessään. Esiopetusikäinen lapsi kokeilee vastustaa sääntöjä ja omaa pystyvyyttään. (Jarasto & Sinervo 2000, 69-70.) Lapsi saattaa suuttua hyvinkin herkästi ja samalla tiuskia varsinkin vanhemmilleen ja sisaruksilleen. Tunteenpurkaukset kuitenkin laantuvat usein nopeasti ja pian lapsi on oma järkevä itsensä. (Kahri 2003, 38.)

Vaikka lapsi pyrkiikin kapinoimaan aikuista vastaan, haluaa hän kuitenkin toisaalta myös toimia aikuisen tapaan. Esiopetusikäinen lapsi harjoittelee itsesäätelyä ja ongelmanratkaisutaitoja sekä opettelee aikuisen toiminnassa näkemiään sosiaaliseen vuorovaikutukseen liitettyjä käyttäytymissääntöjä ja pyrkii toimimaan niiden mukaan (Hakkarainen 2002, 21,30,64). Aikuisen on tärkeää tukea lasta tämän muodostaessa sosiaalisia suhteita muiden lasten kanssa, koska esimerkiksi ristiriitojen selvittäminen ei vielä lapsilta suju keskenään ja niiden selvittämiseksi lapsi usein tarvitseekin aikuisen apua (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2008, 166-167).

1.4 Muisti, ymmärrys ja oppiminen

Lapsen omaelämäkerrallinen muisti saa huomattavasti laajempia sisältöjä lapsen kielellisten taitojen kehittyessä esiopetusiässä (Helenius & Lummelahti 2013, 21). Esiopetusikäisellä lapsella ei vielä ole tarkkaa käsitystä omasta muistikyvystään eikä hän pysty vielä realistisesti muistelemaan menneitä tapahtumia. Kuusivuotiaan lapsen todellisuuskäsitys ei ole jatkuva ja hän alkaa vasta opettelemaan kuvitellun erottamista jo koetuista tapahtumista. (Lyytinen & Lyytinen 2006, 107; Jantunen 2009, 76-77.) Lapsen tieto- ja käsitevaraston laajuus vaikuttaa myös asioiden muistamiseen. Lapsi kykenee paremmin liittämään uuden tiedon johonkin asiaan, jos hänellä on muistissaan kiinnikohtia siihen liittyen, esimerkiksi uuteen asiaan liittyviä termejä ja aiempia tapahtumia. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 92-93.)

Kuusivuotias alkaa ymmärtää ajan käsitteitä ja alkaa pohtimaan yhä enemmän ikää ja elämän kulkua (Jarasto & Sinervo 2000, 72). Lapsi on tiedonhaluinen ja hän on yhä enemmän kiinnostunut useista asioista. Miksi kysymyksiä tulee edelleenkin usein ja aikuinen joutuukin vastaamaan lapselle monenlaisiin kysymyksiin. Lapsen kiinnostuneisuus käsitteistä ja niiden määrittelmistä kasvaa ja onkin ensiarvoisen tärkeää, että aikuinen vastaa lapselle todenmukaisesti, mutta huomioiden lapsen kehitystason. (Kahri 2003, 37.) Lapsi kokee, että kaikella tapahtuvalla on suunnitelma ja päämäärä sekä syy-seuraus suhteet ovat hänestä kiinnostavia. Kuusivuotias oppii harkitsemaan tekojaan ja pystyy tekemään myönnytyksiä. (Jantunen 2009, 74-75.)

Aikuisten vastuulla on päättää millaisia virikkeitä he haluavat lapsilleen tarjota. Aikuisten tarjoamat monipuoliset virikkeet, kuten erilaiset leikit, sadut ja uusien taitojen harjoittelut, ovat tärkeitä lapsen ajatusmaailman luovuuden kehittymiselle. Uteliaisuus ja muiden ihmisten tekemisten tutkailu on lähtökohtana lapsen kehittyvälle luovuudelle (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2008, 139-140). Kuusivuotiaana lapsi pitää edelleen siitä kun hänelle luetaan ja hän tutkii jo itsenäisesti kirjoja. Monet esikouluikäiset lapset osaavat jo kirjoittaa oman nimensä ja ovat kiinnostuneita kirjaimista ja sanoista. Myös numerot alkavat tässä iässä kiinnostaa. (Jarasto & Sinervo 2000, 73-74.) Kuusivuotiaan kieli on myös yleensä jo melko hyvää ja hän käyttääkin kieltään usein monipuolisesti kertoen satuja ja tarinoita. (Kahri 2003, 35.)

2 Monipuoliset oppimisympäristöt

Ympäristö, jossa opitaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa, voidaan määritellä oppimisympäristöksi (Piispanen 2008, 16). Hyvä ja monipuolinen oppimisympäristö lisää lapsen uteliaisuutta ja kiinnostusta asioihin sekä tukee häntä oppimaan uutta. Hyvä oppimisympäristö huomioi

lapsen kehitystason sekä antaa mahdollisuuksia muun muassa tutkimiseen ja kokeiluun. (Opetuslautakunta 2012.) Monipuoliset oppimisympäristöt vaikuttavat positiivisesti muun muassa lasten aktiivisuuden, itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen, koska ne ovat pedagogisesti kattavia kokonaisuuksia (Opetushallitus 2014).

Fyysisen oppimisympäristön olisi hyvä olla riittävän monipuolinen niin materiaalien kuin välineidenkin suhteen sekä siellä tulisi olla turvallista ja riittävästi tilaa monipuolisten leikkien järjestämiseen (Opetuslautakunta 2012). Ulko- ja sisätilat sekä rakennetut ja luonnonmukaiset ympäristöt ovat tärkeitä oppimisympäristöjen monipuolisuuden kannalta (Opetushallitus 2014). Psyykkisen oppimisympäristön ilmapiiriin tulee sallia erilaiset tunteet ja mielipiteet sekä tukea vuorovaikutusta ja rohkaista lasta (Opetuslautakunta 2012; Vantaan kaupunki 2011, 11).

Järvinen (2014) tutki pro gradu - tutkielmassaan kuinka oppimisympäristömalli toteutuu Suomen, Ruotsin, Englannin ja Uuden Seelannin varhaiskasvatussuunnitelmissa. Tutkimuksen perusteella kävi ilmi, että monimuotoisuus ja rikkaus oppimisympäristön tunnusmerkkeinä painottuivat kaikissa varhaiskasvatussuunnitelmissa ja leikin merkitystä haluttiin korostaa. Lisäksi suomalaisessa ja uusiseelantilaisessa suunnitelmissa korostettiin lapsen mahdollisuuksia tustua muun muassa lähiympäristöön oppimisympäristönä.

2.1 Luonto oppimisympäristönä

Lapsen luontosuhde alkaa muodostua jo pienessä, joten erilaiset luonnon tutkimusprosessit ovat omiaan päiväkotij- ja esiopetusryhmien kanssa. Ne voivat sisältää esimerkiksi luontoleikkejä, luonnon materiaaleilla leikkimistä ja retkiä. Luonnossa lapset oppivat tekemällä havainnot ja hankkimalla tietoa esimerkiksi tutkimalla. (Matikainen 2008, 154-159.) Päiväkodin pihon ja lähiluontoa ei nykyisin useinkaan hyödynnetä riittävästi pedagogisena leikkiympäristönä (Viittala 2006, 178).

Lapset tutkivat uteliaina ympäristöään, niin rakennettua kuin luonnon mukaista ympäristöä. Leikkiessään luonnossa, he osaavat käyttää hyödykseen ympärillään olevia leikkimahdollisuuksia monipuolisesti. Esimerkiksi puuhun kiipeäminen on lapselle leikkiä ja mahdollisesti haaste, joka samalla kehittää taitojaan. (Rappe, Lindén & Koivunen 2003, 82-83.) Luonnossa liikkuminen ja leikkiminen kehittävät niin lapsen motorisia taitoja kuin fyysistä kuntoaakin. Lasten mielikuvitus sekä ympäristön havainnointikyky kasvavat sekä sosiaaliset- ja yhteistyötaidot karttuvat kun he saavat liikkua ja leikkiä monipuolisessa luontoympäristössä. (Polvinen, Pihlajamaa & Berg 2012, 59.)

Luonnon monipuoliset maastot houkuttelevat lasta leikkiin, joka samalla kehittää muun muassa hänen motorisia ja fyysisiä taitojaan (Metsähallitus 2015; Polvinen, Pihlajamaa & Berg 2012, 59). Ulkoleikeissä lasten on myös mahdollista solmia kontakteja ja kehittää mielikuvitustaan. Fyysinen ympäristö myös määrittää mitä siellä voi ja mitä ei voi tehdä, joten se antaa lapsille virikkeitä toiminnan rakentamiseen. (Viittala 2006, 179-180.)

2.2 Esiopetuksen oppimisympäristöt

Esiopetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä varhaiskasvatuksen fyysisten ympäristöjen, eli esimerkiksi päiväkotien tilojen, lisäksi. Tietoteknisiä ympäristöjä pyritään hyödyntämään lasten kehitystason mukaisesti sekä esimerkiksi kirjaston ja liikunta-toimen tarjoamia mahdollisuuksia pyritään ottamaan mukaan opetukseen. Erilaisten ympäristöjen yhdistelmän toivotaan luovan yhtenäisen oppimiskokonaisuuden joka tukisi kattavasti lasten oppimista. (Opetushallitus 2014.) Lasten osallisuuden kannalta lasten olisi hyvä päästä osallistumaan oppimisympäristöjen suunnitteluun ja toteutukseen. Tällöin heidän kättensä jälki jää mahdollisesti näkyviin ja heidän ajatuksensa ja ideansa näkyvät valmiissa ympäristöissä. (Opetushallitus 2014; Järvinen 2014.)

Husu (2010) tutki omassa Pro Gradu-tutkielmassaan lasten näkemyksiä hyvästä oppimisympäristöstä sekä kohtaavatko ne oppimisympäristöistä annettujen ohjeistuksien kanssa. Lapset olivat tutkimuksen mukaan kokeneet tärkeimpänä mahdollisuuden leikkiin ja liikkumiseen joten mieleisiksi tiloiksi olivat nousseet varsinkin vapaaseen leikkiin ja ulkoiluun liittyvät tilat. Lasten käyttöön soveltumattomat sekä vapaan leikin keskeyttävät tilat kuten ruokailutila saivat kielteistä palautetta. Tulosten perusteella lasten mielipiteet ja asiakirjojen ohjeistusten näkemykset ovat samassa linjassa.

Stjerna-Häkämies (2015) puolestaan tutki Pro-Gradu tutkielmassaan mitä esiopetuksessa olevat lapset ajattelevat luonnosta oppimisympäristönä. Tutkimukseen osallistuneet lapset pitivät luontoa monipuolisena oppimisympäristönä ja he arvostivat luonnossa olevia mahdollisuuksia toimia yhdessä muiden lasten kanssa. Lisäksi lapset pitivät luonnon monipuolisista mahdollisuuksista liikkua ja leikkiä. Johtopäätöksinä tutkimuksessa on, että luonto on osallistava havaintoja voimistava oppimisympäristö lapsille. Tutkimuksessa myös korostetaan lasten mielipiteen huomioimisen merkityksellisyyttä kun kehitetään uusia oppimisympäristöjä.

3 Leikki

Leikki on lapselle tärkeää kehittymisen kannalta kaikkina ikäkausina ja lapset nauttivatkin erilaisista leikeistä (Kahri 2003, 40). Leikit täyttävät lapsen fyysisiä ja psyykkisiä tarpeita ja leikkiessään lapsi opettelee uusia taitoja sekä kehittää jo opittuja. Leikit muuttuvat kun lapsi

kasvaa ja kehittyä. (Jarasto & Sinervo 2000, 206-210.) Lapsen kehitykselle on tärkeää, että hänellä on mahdollisuuksia leikkiä. Leikkien lomassa, kuin huomaamatta, lapsi oppii hahmottamaan omaa ympäristöään sekä rakentaa omaa minuuttaan. (Helenius & Lummelahti 2013, 215; Vehkalahti & Urho 2013, 9.)

Lapset tarvitsevat sekä ohjattua että vapaata leikkiä kehittyäkseen tasapainoisesti. Ohjatuissa leikeissä ohjaajan merkitys korostuu. Aikuisen tulee huomioida, että jokainen leikkijä kokee leikin eritavoin ja lapset voivat oppia leikeistä eri asioita. Ohjatulla leikillä pyritään monesti kehittämään lapsen taitoja, esimerkiksi sosiaalisia tai motorisia taitoja. Myös vapaaseen leikkiin tarvitaan aikuisen tukea. Aikuisen tulee mahdollistaa kehittäväälle vapaalle leikille suotuisat olosuhteet sekä riittävästi aikaa, tilaa ja monipuolisia leikkivälineitä. (Vehkalahti & Urho 2013, 8-10.)

3.1 Rakenteluleikit

Lapset leikkivät paljon erilaisia rakenteluleikkejä eri ikävaiheissa. Erikokoisilla palikoilla rakentaminen on usein mieleistä puuhaa kolme-neljävuotiaalle. Taito rakennella palikoilla kehittyy juurikin näiden ikävuosien aikana. Viisi-kuusivuotiaina lapset rakentavat mielellään vielä pienemmilläkin palikoilla, mutta myös isommat ja tarkkuutta vaativat rakennelmat alkavat kiinnostaa. Itse tekeminen sekä erikokoisten ja näköisten rakennelmien kyhääminen ylläpitävät lapsen viehätystä rakenteluleikkeihin. (Kahri 2003, 56-57.)

Kun lapsi rakentaa, hän voi kehittää ja hallita omaa maailmaansa ja saa samalla onnistumisen elämyksiä. Lapsen rakentama maja on hänen oman valtansa alla ja hän saa päättää kuinka siellä leikitään. Lapsi kokee voivansa hallita rakentamiaan majoja ja ne ovat hänelle merkityksellisiä. (Vehkalahti & Urho 2013, 37-38.) Rakentaessaan lapset tutustuvat erilaisiin materiaaleihin sekä pääsevät suunnittelemaan ja luomaan jotain käyttäen omaa luovuuttaan. Rakenteluleikit kehittävät taitoja monipuolisesti, niin kokonaisuuksien hahmottamista kuin hienomotorisia taitojakin. (Helenius & Lummelahti 2013, 135-136.)

Lapset rakentelevat aluksi pienempiä lelujen mentäviä rakennelmia ja myöhemmin isompia majoja omiin leikkeihinsä. Rakenteluleikkien mahdollistamiseksi tulee aikuisen mahdollistaa leikkimiseen sopiva tila sekä hankkia tarvittavia välineitä. Helpoimmillaan majan voi rakentaa ruokapöydän alle käyttäen apuna tuoleja ja esimerkiksi lakanoita. (Helenius & Lummelahti 2013, 136-141.) Rakenteluvälineiksi on hyvä varata erilaisia materiaaleja, kuten pähkilaatikoi- ta, kankaita, puupalikoita sekä luonnonmateriaaleja kuten kiviä ja oksia (Kahri 2003, 57-58).

Lasten kehittävän rakenteluleikin taustalla on lapsen oma havainnointikyky ympärillä olevasta. Omassa asuinympäristössä liikkeessään lapset keksivät uusia ideoita omiin rakenteluleik-

keihinsä. Lapset havainnoivat ympäristöään ja kasvaessaan he pyrkivät luomaan yhä haastavampia rakennelmia, joille he asettavat tavoitteita. (Helenius & Lummelahti 2013, 138-139.)

3.2 Esiopetusikäisen lapsen leikit

Esiopetuksessa opitaan tarvittavia pohjataitoja tulevaan koulutyöhön. Lapset harjoittelevat muun muassa elämönhallintataitoja sekä rajojen ja sääntöjen noudattamista pääasiassa erilaisten leikkien avulla. Leikin tulisi kuulua jokaiseen esiopetuspäivään, koska leikki on tärkeää oppimista edistävää toimintaa. (Helenius & Lummelahti 2013, 215-216.) Kuusivuotias lapsi leikkii yleensä jo vaivatta sääntöleikkejä, jolloin pidempikestoiset ja monipuolisemmat kuvitteluleikit tuovat haasteita leikkiin. Kuvitteluleikeissä lapsilla voi olla esimerkiksi omat rooli-hahmonsia, joihin he leikkivät samaa leikkiä eteenpäin kehittämällä sitä yhä uudelleen. (Kalliala & Tahkokallio 2001, 37-38.)

Kuusivuotias lapsi keksii jo monipuolisesti uusia ideoita leikkeihin sekä leikit muuttuvat yhä enemmän tavoitteellisiksi. Esikouluikäiset lapset osaavat jo hyvin leikkiä muiden lasten kanssa ja yhteiset leikit ovatkin jo keskiössä. Kuusivuotiaiden leikit muuttuvat yhä enemmän työtä mukaileviksi, ideasta kehitellään suunnitelma ja toteutuksen jälkeen lopputulosta arvioidaan. Edellä mainitut leikin piirteet näkyvät myös tämän ikäisten lasten rakenteluleikeissä. (Helenius & Lummelahti 2013, 100-103.)

Leikkiä ja sen merkitystä lasten kehitykselle on tutkittu ainakin monissa pro gradu - tutkielmissa (ks. esim. Kärkkäinen 2003; Vuorisalo 2004). Kärkkäinen (2003) tutki tutkielmassaan leikin asemaa esiopetuksessa. Tutkimuksessa kävi ilmi, että leikkiä pidetään tärkeänä osana esiopetusikäisen lapsen kehityksessä. Esiopetusryhmien välillä oli kuitenkin eroja esimerkiksi leikkiin käytettävässä ajassa sekä leikin käyttötarkoituksetkin olivat erilaisia. Vuorisalo (2004) taas tarkasteli leikkiä sosiaalisena ilmiönä ja pyrki selvittämään kuinka lapset muodostavat leikit muiden lasten kanssa. Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että leikki on jatkuvasti muuttuva prosessi, jota lapset rakentavat ja ylläpitävät neuvottelemalla. Leikkiessään lapset siis opettelevat taitoja sekä käyttävät monipuolisesti taitojaan päästäkseen heitä miellyttävään leikki-tilanteeseen.

4 Ympäristökasvatus esiopetuksessa

Ympäristökasvatus on tärkeänä osana esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Sen tarkoituksena on tarjota lapselle kokemuksia luonnosta sekä mahdollisuuksia tutustua ympäröivään ympäristöön tutkien ja pohtien. (Opetushallitus 2014.) Sillä pyritään luomaan lapselle kuva ympäristön ja ihmisten välisestä suhteesta sekä eri vaikutusten merkityksestä niin ihmisen, yhteiskunnan kuin ympäristön hyvinvointiin. (Rappe, Lindén & Koivunen 2003, 80.) Suo-

men Ympäristökasvatuksen Seura (2014) määrittelee ympäristökasvatuksen kestävä kehityksen periaatteiden mukaiseksi toiminnaksi, jolloin sekä ihmisten tiedot että konkreettinen toiminta muuttuvat ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavaksi. Termit ympäristökasvatus ja kestävä kehitys ovat siis kiinteästi yhteydessä toisiinsa.

Ympäristökasvatuksella pyritään kokonaisuudessaan ympäristövastuulliseen toimintaan, jolloin ihminen omalla aktiivisella osallistumisellaan kokee voivansa vaikuttaa ympäristönsä hyvinvointiin. Omat kokemukset ympäristöstä sekä sen liittyminen omaan elämään ovat luomassa tunnesidettä, joka vahvistaa ympäristökasvatuksen periaatteiden mukaisia elämäntapoja. (Cantell & Koskinen 2004 60-78.) Sen tavoitteena on ympäristömyönteisyyden lisääminen sekä ihmisten herättäminen omaan riippuvuuteensa ympäristöstä. On tärkeää, että jo pienestä pitäen lapset kokevat oman toimintansa merkitykselliseksi. Tällöin opitaan ymmärtämään, että luonnosta ja ympäristöstä huolehtiminen kuuluu jokaiselle ja jokainen voi omalla toiminnallaan vaikuttaa ympäristön hyvinvointiin. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 20-28.)

4.1 Kestävä kehitys

Kestävä kehityksen ajatellaan olevan ajatus siitä, että kaikella ihmisten toiminnalla ja tekemisellä on vaikutusta maapallon ja toisten ihmisten hyvinvointiin. Hyvän elämän turvaaminen nykyhetkessä sekä tulevaisuudessa on kestävä kehityksen päätavoitteena. (Parikka-Nihti, 12-15.) Kestävä kehityksen periaatteisiin kuuluu muun muassa luonnon kantokyvyn huomioiminen, ylisukupolvinen ajattelu sekä yhdessä tekeminen. Tarkoituksena on ottaa huomioon tulevat sukupolvet ja pyrkiä ajattelemaan nykypäivän tekoja kauaskantoisesti niin, ettemme tuhoaisi maapalloa tulevilta sukupolvilta. (Ympäristöministeriö 2013.) Periaatteiden omaksuminen tapahtuu luonnollisimmin silloin, kun lapset pääsevät osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen aikuisen näyttäessä mallia siitä, kuinka kestävä kehityksen periaatteita voidaan ottaa huomioon. (Luomi, Paananen, Viberg & Virta 2010, 34).

Lasten osallisuus on tärkeää, jotta he ymmärtävät voivansa vaikuttaa ympärillä tapahtuvaan. Varhaiskasvattajan tulee voida huolehtia niin lasten kuin ympäristönkin hyvinvoinnista sekä lapsille tulee tarjota mahdollisuuksia tutustua ekologisen elämäntavan periaatteisiin jo varhaislapsuudesta lähtien. Kestävä kehitys näkyy varhaiskasvatuksessa päivittäisinä pieninä tekoina tietojen ja taitojen kartuttamiseksi. (Parikka-Nihti, 12-15.) Kestävä kehityksen periaatteet voidaan helposti ottaa mukaan varhaiskasvatus- ja esiopetus suunnitelmien mukaiseen oppimiseen niiden helppouden ja arkipäiväisyyden vuoksi. Suunnitelmien korostamia sekä arjen vaatimia taitoja voidaan helposti oppia kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti ympäristöä tutkiessa sekä arkisia askareita suorittaessa. (Luomi, Paananen, Viberg & Virta 2010, 41.)

4.2 Green Care

Suomessa on jo pitkään tunnettu luonnon hyvinvointia lisäävät vaikutukset, vaikka varsinaisesti Green Care käsite onkin rantautunut Suomeen vasta 2000-luvulla. Käsitteen alle luetaan monia erilaisia menetelmiä, joilla on tarkoitus edistää palvelun käyttäjän hyvinvointia. Yksi näistä menetelmistä on luontointerventio, jolloin luonto tuodaan tarkoituksellisesti mukaan esimerkiksi kuntoutus- tai ohjausprosessiin. Sosiaalialalla Green Carea voidaan käyttää muun muassa elämänhallinnan tai arjen taitojen opettelemiseen. (Tulkki 2012, 14-15.) Osallisuuden ja kokemuksellisuuden tunteiden luominen ovat avainasemassa menetelmien hyvinvointia lisääviä vaikutuksia tarkasteltaessa (Green Care Finland).

Green Carea voidaan käyttää useiden eri asiakasryhmien kanssa, mutta täytyy muistaa, ettei kaikki luonnossa tapahtuva toiminta ole Green Carea. Kun käytetään Green Care menetelmiä, toiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Pelkästään luonnossa oleskelemista ei lueta Green Careen kuuluvaksi toiminnaksi. (Tulkki 2012, 14-15.) Green Caressa kiinnitetään huomiota kaikkiin hyvinvoinnin osa-alueisiin, eli sosiaaliseen, fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Nämä kaikki osa-alueet otetaan huomioon kun yhdistetään toiminta, yhteisöllisyys ja luonnon elvyttävyyys. (VoiMaa! - hanke.)

Päiväkodeissa Green Care toiminnan on todettu lisäävän lasten ongelmanratkaisutaitoja. Esimerkiksi metsäesikoulussa toimitaan paljon ulkona, jolloin luonnon olosuhteet täytyy huomioida. Lapset joutuvat itse miettimään mitä kannattaa pukea päälle ja mitä varusteita täytyy ottaa mukaan. Myös leikkivälineet ja leikkipaikat täytyy löytää itse luonnosta. Green Care menetelmien avulla työntekijät ovat huomanneet, että joidenkin lasten mielikuvitus on kehittynyt ja leikit rikastuneet. (VoiMaa! - hanke.)

4.3 Jokamiehen oikeudet

Jokamiehen oikeudet tarkoittavat sitä, että jokaisella meistä on oikeus liikkua ja toimia luonnossa, riippumatta siitä kuka alueen omistaa. Jokamiehen oikeuksien käyttämiseen ei tarvitse lupaa ja vain pieni osa Suomen pinta-alasta on sellaisessa käytössä, etteivät jokamiehen oikeudet päde. Tällaisia alueita ovat muun muassa luonnonsuojelualueet, viljelykset ja asumuksien pihapiirit. (Tuunanen, Tarasti & Rautiainen 2012, 11.)

Jokamiehen oikeuksien käyttäminen, eli luonnossa kulkeminen, ei saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa niin luonnolle kuin maanomistajalle. Koska jokamiehen oikeudet kuuluvat kaikille Suomessa oleskeleville, ei kukaan ole poissuljettu niiden piiristä. Jokamiehen oikeudet antavat muun muassa oikeuden kulkea luonnossa kävellen, pyöräillen ja hiihtäen, yöpyä tilapäisesti esimerkiksi telttailten, poimia marjoja ja sieniä sekä onkia. Jokamiehen oikeudet

myös kieltävät luonnon käyttäjiä esimerkiksi häiritsemästä eläimiä, vahingoittamasta puita ja kasvillisuutta sekä roskaamista. (Tuunanen, Tarasti & Rautiainen 2012, 11-12.) Jokamiehen-oikeudet mainitaan harvoissa esiopetussuunnitelmissa, mutta päiväkoteja varten on muun muassa olemassa tehtävävihkosia, joissa on neuvoja kuinka opettaa päiväkotikäisille lapsille jokamiehenoikeuksia (ks. esim. Mikkelin seudun ympäristöpalvelut 2014).

5 Työn tarkoitus ja tavoitteet sekä suunnitelma

Opinnäytetyön tarkoitus on pysynyt lähes koko prosessin ajan samana kun taas työn tavoitteet (ks. liite 1) ovat muuttuneet useaan otteeseen. Tavoitteita on pyritty tarkentamaan mahdollisimman realistisiksi ja konkreettisiksi, jotta niiden saavuttaminen ja arvioiminen olisi mahdollista toiminnan toteutuksen jälkeen. Tavoitteista pyydettiin palautetta useassa eri vaiheessa opinnäytetyön ohjaajalta sekä päiväkodin henkilökunnalta.

Työn suunnitelmaa tarkennettiin huomattavasti suunnitelmavaiheen työn jälkeen. Toimintakertojen suunnitelma on joiltain osin hyvin tarkasti suunniteltu, mutta jokaiselle toimintakeralla pyrittiin jättämään tilaa lasten aloitteille ja toiveille. Lapsilähtöisyys ja lasten mielipiteiden esiintuominen olivat tärkeässä osassa jokaisella toimintakerralla.

5.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä vantaalaisen päiväkodin kanssa, joka tekee yhteistyötä Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämisyksikön, VKK-Metron, kanssa. Opinnäytetyön pääteemaksi valikoituivat leikki ja leikkiset oppimisympäristöt Vantaan kaupungin sekä VKK-Metron kehittämisteemojen mukaisesti. Opinnäytetyön rajaus luontoleikkeihin ja ympäristökasvatukseen tehtiin yhteistyössä päiväkodin esikouluryhmän henkilökunnan kanssa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda uusi oppimisympäristö päiväkodin lasten ja henkilökunnan käyttöön. Monipuoliset oppimisympäristöt tukevat lasten kasvua ja kehitystä niin minäkuvan kehittymisen kuin eri taitojen oppimisen saralla (Opetushallitus 2014). Lasten kanssa yhdessä toteutetun majaprojektin toivottiin antavan lapsille uusia kokemuksia sekä päiväkodin henkilökunnalle uusia ideoita luontoleikkien lisäämiseksi ja lähimetsän käytön monipuolistamiseksi päiväkodin arjessa.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli opettaa lapsille ympäristökasvatuksen periaatteita leikkien avulla. Opetettavat periaatteet valittiin ottaen huomioon lasten ikä sekä toiminnan lyhyt aika. Pääperiaatteeksi valittiin yhdessä toimiminen, jonka kautta lasten haluttiin oppivan, että jokainen meistä voi vaikuttaa omalla toiminnallaan ympäristön hyvinvointiin ja, että ympäristöstä huolehtiminen kuuluu kaikille. Kun lasten tietoutta ja osallisuutta myös ympäristö-

kasvatuksen saralla lisätään, kasvaa heidän vastuunkantonsa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesta toiminnasta. Lapsi huomaa, että hänen mielipiteillään ja teoillaan on merkitystä. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 47-53.) Kestävän kehityksen periaatteen lisäksi lapsille opetettiin jokamiehenoikeuksista sellaiset kohdat, jotka olivat kaikkein olennaisimpia opin- näytetyöprojektin luonne huomioon ottaen. Jokamiehenoikeuksista tärkeimmiksi valikoitiin, ettei saa roskata, vahingoittaa tai kaataa puita eikä ottaa sammalta, jäkälää, maa-ainesta tai puuta luonnosta. Näiden jokamiehenoikeuksien huomioiminen metsässä liikuttaessa on tärkeää, joten ne nousivat esille myös projektin aikana kun kuljettiin metsässä ja rakennettiin majaa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli myös luoda lapsille onnistumisen tunne projektissa yksilöinä ja ryhmässä toimittaessa. Tähän pyrittiin antamalla kaikille lapsille tilaa tuoda omat mielipiteensä julki sekä vaikuttaa projektin kulkuun. Ryhmälle haluttiin myös tuoda esiin yhteistyön ja yhdessä toimimisen merkitys tämän tyyppisessä projektissa, jossa on mukana useita lapsia ja on tarkoitus suunnitella ja toteuttaa toimintaa jokaisen toiveiden mukaan.

Lähimetsän käytön lisääminen päiväkodin arjessa oli myös yksi tämän opinnäytetyön tärkeä päämäärä. Kasvattajille haluttiin tuoda lisää ideoita lähimetsän hyödyntämiseksi monipuolisen ja lapsille mielenkiintoisen projektin kautta. Henkilökohtaisena tavoitteenani oli ryhmänhallinta- ja toiminnasuunnittelutaitojen kehittäminen. Pedagogiseksi oppimistavoitteeksi asetin lisäksi havainnointitaitojen kehittämisen lapsen ja lapsiryhmän havainnoinnin osalta.

5.2 Suunnitelma

Toiminnan suunnittelussa päävastuu oli minulla itselläni, mutta varsinkin projektin alussa päiväkodin työntekijät olivat mukana suunnitelman teossa. Pidimme yhdessä palaverin, jossa keskustelimme opinnäytetyön aiheesta ja suunnittelimme mitä opinnäytetyöhön tulee kuulumaan, millainen ryhmä lapsia toimintaan osallistuu ja milloin toiminta pidetään. Aloituspalaverin jälkeen suunnittelu vastuu oli oikeastaan kokonaan minulla itselläni ja pidimme päiväkodin työntekijöiden kanssa yhteyttä sähköpostitse sopiaksemme toiminnan toteutukseen, kuten materiaalien hankintaan liittyvistä asioista. Ennen ensimmäistä toimintakertaa pidimme lyhyen keskustelun, jolloin kävimme vielä suunnitelman tarkemmin läpi. Toiminnan suunnittelu osalta minulla oli siis erittäin vapaat kädet ja sain toteuttaa itseäni erittäin monipuolisesti.

Projektin toiminnallinen osuus piti sisällään kuusi toimintakertaa, joista kaksi toteutettiin päiväkodin tiloissa sisällä ja neljä ulkona lähimetsässä. Päiväkodin yli kaksikymmentälapsisesta esikouluryhmästä päiväkodin henkilökunta valitsi mukaan projektiin kahdeksan lasta. Tämä määrä sen takia, jotta kaikki lapset on mahdollista huomioida henkilökohtaisesti projektin aikana sekä, että jokaisen lapsen ideat ja ajatukset on mahdollista saada näkyviin.

Lapsien valitseminen ryhmään oli päiväkodin työntekijöiden vastuulla, koska he tunsivat lapset entuudestaan ja näin ollen kykenivät valitsemaan mukaan sellaisia lapsia joille toiminnasta voisi olla eniten hyötyä. Muutama ryhmään valikoituneista lapsista oli suomenkielen valmistavassa opetuksessa, mutta työntekijät arvioivat heidän pärjäävän kielellisesti mukana toiminnassa. Ryhmään valittiin mukaan myös niin sanottuja tukilapsia, joilla työntekijät arvioivat olevan hyvät leikkitaidot, mielikuvituksellisia leikkejä sekä vahva suomenkielentaito. Ryhmän valinnassa työntekijät ottivat huomioon myös lasten ennalta tiedetyn kiinnostuksen luonto- ja rakenteluleikkeihin. Kaikilta pienryhmän lapsien vanhemmilta pyydettiin kirjallinen lupa lasten osallistumisesta toimintaan (ks. liite 2) ja kaikkien kohdalla lupa myös saatiin.

Toiminnan aikana lapsiryhmän kanssa suunniteltiin ja rakennettiin maja päiväkodin lähimetsään. Lasten kanssa käytiin läpi ympäristökasvatuksen periaatteita sekä yleisesti sitä, kuinka metsässä toimitaan ja liikutaan. Toiminnan päätteeksi majalla pidettiin eväretki, jolloin pienryhmän lapset saivat esitellä tuotoksemme koko esikouluryhmälle. Tämän jälkeen maja oli koko päiväkodin uutena oppimisympäristönä kaikkien vapaassa käytössä.

Toiminta-ajan sovimme toukokuun loppuun, jotta mukaan osallistuvat lapset eivät olisi vielä ehtineet lähteä lomalle ja samalla toivoimme myös hyvän sään suosivan meitä. Toiminta päätettiin pitää tiiviillä reilun viikon aikavälillä, koska tällöin minä ohjaajana ja koko projekti yleisesti pysyisi paremmin lasten muistissa. Valitsemamme viikon oli myös tarkoitus olla omisissa opinnoissani rauhallinen, joten pystyisin keskittymään projektiin paremmin ilman muuta opiskelua.

Toiminnan turvallisuutta suunniteltiin hyvin ennen toteutuksen aloitusta. Kyykäärmeet huomioiden päätettiin, että toimintakertojen aikana kaikilla lapsilla tulee olemaan kumisaappaat jalassa. Päiväkodilla oli jo valmiiksi käytäntönä, että metsässä kuljetaan kumisaappaat jalassa, joten lapset olivat tähän jo ennestään tottuneet. Tämän lisäksi mukaan metsään otettiin joka kerta pieni ensiapupakkaus, jolla pystyttiin hoitamaan mahdollisia pikkuvahinkoja, kuten kaatumisesta syntyviä pieniä ruhjeita. Yksi esikouluryhmän kasvattajista oli jokaisella toimintakerralla mukana, jotta toiminnan turvallisuus pystyttiin takaamaan. Tämä myös lisäsi lasten turvallisuudentunnetta, koska ohjaajana olin heille ennestään tuntematon. Päiväkotiryhmällä oli myös omat säännöt metsässä liikkumiseen, jotka lapsille oli opetettu ennestään. Otin etukäteen selvää säännöistä, suunnittelin toiminnan ottaen myös ne huomioon sekä toimin myös itse sääntöjen mukaan.

6 Toiminnan kuvaus

Seuraavaksi kerrotaan erikseen jokaisen toimintakerran toteutuksesta ja niiden aikana tehdyistä havainnoista. Jokaisen kappaleen lopuksi kerrotaan, kuinka hyvin toimintakertojen suunnitelmat pitivät paikkansa ja tehtiinkö jotain toisin kuin suunniteltaessa oli ajateltu.

Kuva 1: Tutkimusretkellä metsässä

6.1 Tutustuminen

Ensimmäisen toimintakerran tavoitteena oli ryhmään tutustuminen niin, että ryhmän kesken pystyisimme luomaan hyvän perustan vuorovaikutus- ja luottamussuhteelle. Lisäksi tavoitteena oli, että lapset oppisivat mitä jokamiehenoikeudet ovat ja miten niiden mukaan tulisi toimia metsässä liikuttaessa.

Saavuin päiväkodille hyvissä ajoin ja ehdin ennen toiminnan aloitusta hieman tutustua ryhmän toimintaan seuraamalla sivusta heidän aamutoimiaan. Ennen aloitusta kokoonnuimme vielä keskustelemaan niiden ryhmän työntekijöiden kanssa, jotka olivat mukana projektissa. Kävimme läpi projektin suunnitelman sekä sovimme mitkä vastuut ja roolit ryhmän työntekijöillä on toiminnan aikana. Sovimme, että työntekijät ottavat havainnointi- ja kuvausvastuun toiminnasta ja tarvittaessa liittyvät mukaan keskusteluun ja ohjaukseen jos kokevat sen tarpeelliseksi.

Pidimme ensimmäisen toimintakerran pienemmässä huoneessa, jossa pystyimme keskittymään ryhmän kanssa toimimiseen ilman ylimääräistä häiriötä. Ryhmän kahdeksasta lapsesta tällä kertaa paikalla oli kuusi, joten tutustuimme niiden lasten kanssa, jotka olivat paikalla. Kokoonnuimme aluksi pöydän ympärille. Lapset olivat alkuun rauhallisia ja keskittyivät tarkasti siihen mitä sanoin. Kerroin kuka olen ja miksi olen tullut lapsia ohjaamaan. Kerroin tulevasta majaprojektista ja kysyin lapsilta pitävätkö he majan rakennuksesta ja ovatko he ennen rakentaneet majoja. Yksi lapsista ilmaisi, ettei pidä majan rakentamisesta, johon vastasin, että

hänen mielensä toivottavasti muuttuu tulevan projektin aikana. Lapsi oli myös samaa mieltä asiasta. Muut lapsista olivat innoissaan majan rakentamisesta, nostivat peukkujaan ylös ja hihkuivat.

Ensimmäinen tutustumisleikki oli parin esittely. Olin jo esittelyt itseni, joten pyysin lapsia esittelemään toinen toisensa. Jokainen lapsista sai vuorollaan kertoa vieressään istuvan lapsen nimen sekä muita asioita hänestä joita koki, että haluaa kertoa. Yksi lapsista tarvitsi paljon kannustusta kaverin esittelyyn, mutta minun ja ryhmän muiden lasten kannustuksen myötä esitteli vierustoverinsa hyvin. Osa lapsista kertoi esittelyn aikana asioita myös itsestään. Esittelyn jälkeen leikimme vielä nimi ja liike leikkiä, jossa jokainen kertoo ensin oman nimensä ja tekee jonkin liikkeen, tämän jälkeen muut toistavat nimen ja liikkeen. Tämä tehtävä ei tuntunut olevan lapsille mieluisa, koska vain muutamat lapset toistivat kaikkien muiden liikkeet. Jouduin useaan otteeseen ohjaamaan lapsia takaisin leikin ääreen, mutta kierros oli sen verran lyhyt, että pääsimme sujuvasti ja nopeasti siirtymään seuraavaan leikkiin.

Seuraava leikkimme oli läpsy, jossa ringin keskellä olija yrittää paperirullalla napauttaa sitä henkilöä polvelle, jonka nimi on sanottu ja tällöin se kenen nimi sanotaan yrittää mahdollisimman nopeasti sanoa jonkun toisen ringissä olijan nimen. Lapset pitivät leikistä ja naurua riitti. Jokainen lapsi sai olla vuorollaan ringin keskellä. Ohjasin lapsia vaihtamaan vuoroa myös vaikkei välttämättä juuri kyseinen lapsi olisikaan jäänyt sillä kertaa, jotta jokainen pääsee mukaan toimintaan. Kehotin myös lapsia sanomaan niiden henkilöiden nimiä, jotka meinasivat jäädä vähemmälle sanomiselle, koska muutamat lapsista sanoivat aina vain saman lapsen nimen. Kun leikkiä oli leikitty kymmenen minuuttia, ajattelin, että voisimme siirtyä seuraavaan leikkiin. Lapset kuitenkin halusivat vielä jatkaa läpsyä, joten annoin leikin vielä jatkaa heidän halustaan muutamien kierroksien ajan.

Läpsyn jälkeen siirryimme kuuma peruna-leikkiin. Leikissä siirretään esinettä, joka oli ”kuuma peruna”, mahdollisimman nopeasti vieressä istuvalle henkilölle. Yksi henkilö on jäänyt ja on ringin ulkopuolella. Kun tämä henkilö huutaa kuuma peruna, se jonka kädessä esine silloin on, jää ja siirtyy ringin ulkopuolelle huuto vuoroon. Lapset pitivät tästäkin leikistä. Muutamat lapsista pitivät esinettä tahallaan kauan itsellään ja osa heitti sen välillä tarkoituksellaan lattialle joten jouduin pari kertaa muistuttamaan leikin säännöistä. Loppujen lopuksi leikki sujui erittäin hyvin ja lapsista oli mukavinta jäädä huutajaksi.

Leikimme myös seuraa johtajaa leikkiä, jossa jokainen sai vuorollaan olla johtajana. Lapset olivat hyvin mukana. Alkuun kaikki eivät meinanneet keksiä uusia liikkeitä, mutta kannustuksen myötä jokainen keksi jotain. Muutamalla lapsella johtaminen meni hieman esittämiseksi. Jouduin muutaman kerran puuttumaan lasten rehvakkaaseen käyttäytymiseen, mutta muuten

leikki meni hyvin. Leikin jälkeen istuimme alas pöydän ääreen ja keskustelimme jokamiehen-oikeuksista.

Kysyttäessä lapset eivät tienneet mitä jokamiehenoikeudet ovat. Kerroin heille, että ne ovat sellaisia ohjeita joiden mukaan metsässä saa kulkea vaikkei sitä omistakaan. Kävimme läpi, että jokamiehenoikeuksien perusteella saamme kulkea metsissä jalan jos emme vahingoita metsää sekä saamme poimia marjoja ja kukkia. Kävimme myös läpi, ettemme saa häiritä muita metsän käyttäjiä tai eläimiä, roskata luontoa, kaataa tai vahingoittaa puita emmekä myöskään ottaa esimerkiksi sammalta. Lapset tunsivat oikeudet hyvin, vaikkeivat osanneet yhdistää niitä termiin jokamiehenoikeus. Jokamiehenoikeuksista keskusteltaessa lapset kertoivat tarinoita muun muassa siitä, kuinka ovat kalastaneet mökillä sekä vuolleet kaatuneita puita.

Keskustelun jälkeen leikimme jokamiehenoikeus leikkiä, jossa esitin väittämiä ja lasten tuli peukullaan osoittaa ovatko ne oikein. Peukku ylös tarkoitti, että niin saa tehdä ja peukku alas, ettei niin saa tehdä. Tämä vahvisti vielä huomiotani siitä, että lapset tunsivat oikeudet, koska he osasivat vastata lähestulkoon jokaiseen väittämään oikein muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Lopetin toimintakerran kertomalla lapsille mitä seuraavalla kerralla teemme ja koska se on, jotta he osaavat siihen varautua. Lopuksi toivotimme hyvät viikonloput ja yksi lapsista tuli vielä halaamaan minua toimintakerran päätteeksi ennen omiin leikkeihinsä siirtymistä.

Ensimmäisen kerran toimintakerta ei juurikaan eronnut tekemästani suunnitelmasta. Alkuperäiseen suunnitelmaan olin suunnitellut useampia tutustumis- ja jokamiehenoikeusleikkejä jopa hieman varalle, ettei toimintakerta jää liian lyhyeksi. Olin myös ajatellut, että jokamiehenoikeusleikit tehtäisiin ulkona. Päiväkodin työntekijä kuitenkin kertoi, ettei tämä ryhmä yleensä mene ulos ennen lounasta, niin päätin pitää toimintakerran kokonaan sisällä. Ohjasin lapsille muutaman leikin vähemmän kuin suunnitelmassa oli, koska huomasin, etteivät he olisi jaksaneet keskittyä enää useampiin leikkeihin. Lisäksi leikimme muutamaa leikkiä hieman pidempään lasten toiveesta, joten koin paremmaksi ottaa tämän ajan muilta leikeiltä. Pääasiassa kuitenkin suunnitelmaan tuli vain pieniä sisällöllisiä ja ajallisia muutoksia, jotka eivät haitanneet tai muokanneet toimintakerran perimmäistä tarkoitusta

6.2 Unelmamaja

Tavoitteina toisella toimintakerralla olivat jokaisen lapsen henkilökohtainen huomioiminen sekä jokaisen äänen kuuluviin tuominen ja rohkeuden lisääminen oman mielipiteen julkituomisessa. Tarkoituksena oli orientoitua projektiin lisää unelmamaja piirustusprojektin avulla ja samalla tehdä suunnitelmaa tulevaa majaa varten lasten piirustuksien ja yhteisten keskustelujen pohjalta.

Kuva 2: Piirustusprojekti

Saavuttuani päiväkodille aloitin piirustusprojektin valmistelut. Lapset olivat saaneet muistutuksen tulostani aamupiirissä ja juoksivatkin innoissaan minua ovelle vastaan. Paikalla oli viisi lasta, jotka kaikki olivat olleet mukana myös edellisellä kerralla. Päiväkodin työntekijä sanoi, että edellisellä kerralla mukana ollut kuudes lapsi tulee mukaan seuraavalle kerralle, mutta muut kaksi, jotka eivät olleet aiemmin, eivät tulekaan päiväkotiin tällä viikolla ollenkaan. Sovimme, että pienennämme ryhmän näihin kuuteen lapseen, koska tällä kokoonpanolla ryhmä vaikutti toimivalta ja saisimme varmasti aikaiseksi hyvän projektin.

Aloitimme yhteisen toiminnan ensin juttelemalla kuulumisia. Kysyin jokaiselta lapselta kuinka hänen viikonloppunsa sujui ja jokainen kertoi mielellään, osa pidemmin ja osa lyhyemmin, mitä he olivat tehneet. Kuulumisien vaihdon jälkeen siirryimme majojen pariin. Annoin lapsille katseltavaksi kaksi kirjaa, jotka käsittelivät majan rakennusta (ks. Meskanen 2006; Espinasous 2010). Lapset katselivat kirjojen kuvia innoissaan ja keskustelu alkoi heti sujua. He näyttivät heitä kiinnostavia kuvia niin meille aikuisille kuin muille lapsille.

Kirjojen tutkailun jälkeen luin lapsille sadun nimeltään Maunon maja (ks. Tapola & Louhi 2010). Kirja oli omasta mielestäni hieman laimea valinta lapsille luettavaksi, mutta kirjastosta ei pitkän etsinnän jälkeen löytynyt kiinnostavampaa kirjaa luettavaksi, joten päädyin kuitenkin valitsemaan tämän kirjan. Muutama lapsista ei jaksanut keskittyä kuuntelemiseen, vaan höpöttivät keskenään, joten jouduin asiasta muutaman kerran huomauttamaan. Muut lapset kuitenkin kuuntelivat kiinnostuneina ja kommentoivat kirjaa sadun aikana ja sen jäl-

keen. Sadun loputtua keskustelimme hetken aikaa lasten kanssa sadun sisällöstä ja muutamien lapsista nostivat yksittäisiä huomioita esiin, kuitenkin ilman sen kummempaa pohtivaa keskustelua.

”Ne ei pääse pois sieltä majasta.”

”Pikkuinen maja.”

Unelmamajojen piirtäminen oli aluksi ilmeisen haastavaa. Lapset kaipasivat alkuun paljon kannustusta ja keskustelua ennen kuin alkoivat omaa piirustustaan työstämään. Kannustin lapsia aloittamaan esimerkiksi ympäristön piirtämisellä, jos heidän olisi helpompi ensin miettiä missä maja voisi sijaita. Tämä auttoi osaa lapsista aloittamaan projektin ja sen jälkeen he piirsivätkin erittäin itseohjautuvasti ja keskittyen omaan työhönsä. Kuitenkin muutama lapsi kaipasivat koko prosessin ajan enemmän kannustusta ja aikuisen tukea, mutta loppujen lopuksi jokainen lapsista sai valmiiksi erittäin hienon majapiirustuksen. Majoissa oli selkeitä piirteitä ja yhteyksiä katselemiemme kirjojen kuviin. Esimerkiksi yksi lapsi oli kirjaa selatesaan erittäin innostunut intiaanikodasta ja hän oli myös piirtänyt omalle paperilleen sellaisen.

Kuva 3: Maja ja kaverit kuvassa

Kun lapset olivat saaneet majansa valmiiksi, jokainen heistä sai vuorollaan kertoa omasta piirustuksestaan. Osalle lapsista omasta työstään kertominen oli haastavampaa kuin toisille. Kannustin jokaista kertomaan mitä kaikkea he olivat piirtäneet ja lapset kertoivatkin muutamilla sanoilla mitä kaikkea piirustuksissa oli. Olin kuitenkin odottanut enemmän keskustelua,

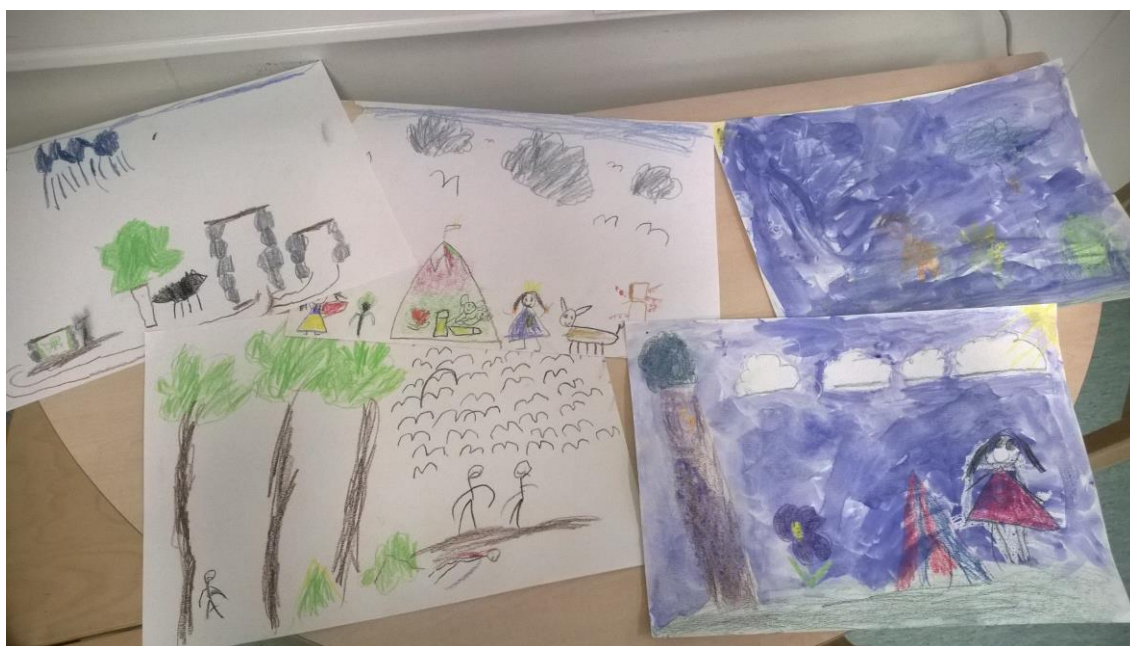
mutta kun sitä ei lapsilta spontaanisti tullut, päätin, etten painosta heitä liikaa kertomaan kuvistaan jos he eivät itse tahdo.

”Näihin on käytetty kiveä ja puuta.”

”Oisinpa tehny neljännen, mikä ois ollu hiirenpesä.”

”Se on telttä.”

Kun jokainen oli saanut vuoron puhua, keskustelimme vielä hetken siitä, mitä tarvitsemme tulevaan majaan. Keskustelu oli melko johdattelevaa ja lapsista jo huomasi, että olimme pitkään touhunneet paikallamme ja he alkoivat olla jo kyllästyneitä paikallaan istumiseen. Pikaisen keskustelun jälkeen pohjustin vielä seuraavan toimintakerran kertomalla mitä tulemme tekemään. Lapset olivat selvästi innoissaan tulevasta metsäkerrosta ja pitivät ideasta, että saavat itse johdattaa aikuiset metsään. Myös se, että kerroin heidän saavan valita metsässä leikittävät leikit, herätti innostusta.

Kuva 4: Jokainen valmis piirustus oli uniikki

Tämän toimintakerran toteutus oli kokonaisuudessaan hyvin samanlainen kuin millaiseksi olin sen suunnitellut. Olin suunnitellut aluksi tutustumisleikin, mutta lapset muistivat hyvin minun nimeni ja muistin itsekin kaikkien lasten nimet, päätin jättää leikin välistä. Unelmamaja projekti toteutui juuri niin kuin olin sen suunnitellut. Olin suunnitellut, että kirjaisimme hieman tarkemmin ylös suunnitelman majaan varten, mutta lapset olivat tässä vaiheessa jo sen verran levottomia, että kävimme vain pikaisen keskustelun tulevasta kerrasta ja majaan tarvittavista materiaaleista.

6.3 Majan paikka

Kolmannella kerralla lähdimme ensimmäistä kertaa ryhmän kanssa metsään. Tavoitteena oli huomioida jokainen lapsi henkilökohtaisesti ja saada heidän äänensä kuuluviin vierailemalla jokaisen lempipaikassa. Samalla haluttiin vahvistaa lasten osallisuuden tunnetta pienryhmässä ja koko projektissa. Konkreettisenä tavoitteena oli löytää kaikkia ryhmän lapsia miellyttävä rakennuspaikka majalle.

Lapset juoksivat minua vastaan heti päiväkodille saavuttuani, kaikki kuusi ryhmäläistä olivat paikalla. Pakkasimme työntekijän kanssa metsään mukaan mukit ja vettä, jotta voimme tarvittaessa pitää pienen tauon touhujen lomassa. Keräännymme ryhmän kanssa päiväkodin portille, jossa ohjeistin lapsille toimintakerran kulun. Lapset olivat innoissaan, koska saivat johdattaa aikuiset metsään. Hetken aikaa he pähkäilivät keskenään mihin suuntaan menemme, jonka jälkeen he lähtivät peräkkäin reippaina ja kovaan ääneen naureskellen kohti metsää.

Kuva 5: Etsimässä lempipaikkoja

Kuljimme metsässä ison kiven luokse, jonka työntekijä sanoi olevan heidän normaali kokoontumispaikkansa metsäretkille. Tässä vaiheessa ohjeistin lapsia miettimään oman lempipaikkansa metsässä. Jokainen sai vuorollaan johdattaa meidät lempipaikkaansa ja ottaa siitä muutamia kuvia kameralla. Lapset eivät aluksi meinanneet keksiä paikkoja, mutta melko nopeasti

jokainen hoksasi jonkin paikan. Osa lapsista valitsi paikan pikaisesti ilman miettimistä, mutta kuitenkin jokainen esitteli paikkansa erittäin mielellään.

Tämän jälkeen lapset saivat jatkaa metsän esittelemistä ja jatkoimmekin kävelyä ympäri metsää. Tulimme toiselle isolle kivelle, jossa lapset hetken aikaa touhuvivat omiaan. Hetken päästä huomasimme maassa roskia ja niiden vieressä muovipussin. Ehdotin lapsille jos keräisimme roskat ja veisimme ne roskiin, siitähän lapset innostuivat. He olivat heti reippaina auttamassa. Eteenpäin kulkiessammekin jokainen lapsi etsi maastosta roskia ja saimme lyhyen ajan sisällä koko pussin täyteen metsästä löytyneitä roskia. Juttelimme keräilyn ohessa jokamiehen oikeuksista ja yksi lapsista kertoi, kuinka oli joskus nähnyt kun joku koululainen heitti roskan luontoon.

Kuva 6: Roskat kerättiin pois luonnosta ja vietiin roskikseen

Roskien keräilyn ohessa ehdimme kulkea pitkän matkaa metsässä edes takaisin. Tulimme takaisin alkuretken isolle kivelle, jossa keskustelimme tulevan majan paikasta. Varsinkin yksi lapsi olisi halunnut kovasti tehdä majan hänen esittelemälleen paikalle. Johdattelin kuitenkin keskustelua eteenpäin ja lapsi itse huomasi pian, että hänen paikkansa olisi liian pieni koko ryhmän majalle. Jatkoimme vielä hetken kiertelyä, mutta pian löysimme paikan jossa oli kaksi isoa kiveä vierekkäin. Lapsista majan paikka oli hyvä, joten yhteistuumin valitsimme sen

rakennuspaikaksi. Paikan valinnan jälkeen pidimme juomatauon ja sanoin lapsille, että nyt voimme leikkiä jotain leikkejä jos he haluavat.

Lapset ehdottivat leikeiksi hippaa ja piilosta. Hetken näitä leikittyämme yksi lapsista ehdotti kirkonrotta-leikkiä. Muut lapset eivät olleet koskaan sitä leikkineet, mutta he olivat innokkaita opettelemaan. Leikin tuntenut lapsi selitti säännöt ja me aikuiset olimme mukana selvittämissä. Ehdimme leikkiä vain pari harjoituskierrosta, mutta kerroin lapsille, että voimme jatkaa leikkiä seuraavana päivänä jos he vain haluavat. Lapset saivat johdattaa aikuiset eskarille ja jokainen lähti hyvällä mielellä pois metsästä.

Kuva 7: Majan paikan tutkimista

Kävimme vielä ennen eskarille menoa viemässä roskat roskakatokseen ja juttelimme hetken roskaamattomuuden tärkeydestä. Kysyin lapsilta myös mitä mieltä he olivat metsässä leikkimisestä ja kaikki sanoivat sen olleen kivaa ja että haluaisivat jo majan olevan valmis. Toimintakerran päätteeksi kerroin vielä mitä tulemme seuraavalla kerralla tekemään ennen kuin päästin lapset pihaleikkeihin muiden lasten kanssa.

”Mä haluan jäädä pihalle.”

”Lähtekäämme metsään, metsään, metsään. Lähtekäämme metsään retkelle.”

Kolmas toimintakerta poikkesi toteutukseltaan enemmän suunnitelmasta kuin aiemmat toimintakerrat. Olin suunnitellut, että olisimme käyneet päiväkodin omat metsäsäännöt läpi ennen päiväkodin pihalta poistumista. Ne kuitenkin unohtuivat lähdön tiimellyksessä täysin. Lasten kanssa oli kuitenkin paljon liikuttu päiväkodin pihan ulkopuolella, joten he muistivat säännöt eivätkä yrittäneetkään tehdä sellaista mitä ei olisi saanut. Olin myös suunnitellut, että leikkisimme metsässä aluksi seuraa johtajaa leikkiä. Jätin sen kuitenkin ohjaamatta, koska lapset olivat niin innoissaan johdattamassa meitä metsässä paikasta toiseen, etten kokenut leikkiä tarpeelliseksi. Muu osa toiminnasta kuitenkin vastasi hyvin suunnitelmaa, koska olin jättänyt paljon aikaa lasten aloitteiden huomioimiselle, mikä oli hyvä lopun leikkejä ajatellen. Vaikka suunnitelma hieman muuttuikin, oli toimintakerta erittäin mukava ja onnistunut.

6.4 Rakennustarvikkeet

Neljännän toimintakerran tavoitteena oli vahvistaa jokaisen lapsen osallisuuden tunnetta pienryhmässä yhteistyön merkitystä korostamalla ja yhdessä tavaroita etsien ja kuljettaen. Konkreettisenä tavoitteena oli myös löytää tarpeeksi mahdollisimman monipuolista materiaalia, jotta pystyisimme seuraavalla kerralla rakentamaan majan valmiiksi.

Kuva 8: Löydetyt materiaalit piti kantaa yhdessä majalle

Päiväkodilla lapset olivat taas minua vastassa ja he olivat iloisia minut nähdessään. Kaikki ryhmän jäsenet olivat tänäänkin paikalla ja alkoivat reippaasti pukemaan. Päiväkodin portilta lähtiessämme lapset saivat taas opastaa aikuiset metsään. Lähdimme kohti edellisenä päivänä valitsemaamme majan paikkaa. Kysyin vielä lapsilta, ovatko kaikki tyytyväisiä valitsemaamme paikkaan ja jokainen oli tyytyväinen. Ohjeistin lapsia etsimään ryhmänä materiaaleja majaa varten ja lapset löysivätkin heti valitsemamme paikan lähetyviltä muutamia kaatuneita puita. Ensin muutamat lapsista yrittivät yksin siirtää puita muiden touhutessa vieressä, mutta kun ehdotin yhteistyötä, ottivat muutkin lapset heti kiinni puusta. Yhteisvoimin lapset saivat melko isotkin puut kannettua majapaikalle. Yhteistyö sujui hyvin ja lapset neuvottelivat paljon siitä, mikä puu olisi sopiva sekä miten ja mihin se kannettaan.

Kuva 9: Yhteistyöllä isotkin puut siirtyivät helposti

Lapset keskustelivat materiaalivalinnoista erittäin reippaasti ja oma-aloitteisesti sekä tekivät keskenään ratkaisuja esimerkiksi lahojen tai liian isojen puiden kohdalla. Yksi lapsista vetäytyi hieman syrjemmälle, mutta kannustin häntä useasti mukaan muiden avuksi, jonka johdosta hän osallistui hyvin toimintaan. Annoin hänelle myös niin kutsuttuja vastuutehtäviä esimerkiksi jonkin puun siirtämisen tai ryhmän johtamisen. Huomasin, että vastuutehtävät innostivat kyseistä lasta osallistumaan toimintaan.

Saimme haalittua ison kasan materiaaleja, joiden joukossa oli muun muassa kiviä, oksia ja vanerinpaloja. Lapset touhusivat niin ahkerasti, että osa oli jo ihan kuumissaan. Pidimme juomatauon, jonka jälkeen lapset olivat sitä mieltä, että rakennustarvikkeita on jo riittävästi. Siirryimme lasten ehdottamien leikkien, hipan ja kirkonrotan, pariin. Lasten neuvoteltua leikkijärjestyksen, aloitimme hipalla jonka jälkeen siirryimme kirkonrotan pariin. Kertasimme aluksi vielä säännöt jonka jälkeen aloitimme leikit.

Leikimme monta kierrosta ja vaihdoimme etsijää niin, että jokainen sai olla etsijänä. Leikin aikana huomasin, kuinka lapset ymmärsivät idean joka kierroksella paremmin ja alkoivat luomaan myös strategioita leikkiin. Myös syrjäänvetäytyvät lapset olivat hienosti mukana ja leikin loppua kohti heiltä alkoi löytyä itsevarmuutta mennä piiloon yksin, eikä aina samaan kuin kaveri menee.

Leikkien päätteeksi kokoontuimme vielä pikaisesti majalla, jonka jälkeen suuntasimme taas lasten johdolla päiväkodille. Tällä kertaa johtajana oli yksi ryhmän syrjäänvetäytyvämmissä lapsista ja tehtävä oli hänen mielestään hauska. Hän ohjasi meidät mutkitellen uutta reittiä päiväkodille. Toimintakerran lopuksi muistuttelin lapsia taas seuraavan toimintakerran sisällöstä, jolloin lapset kommentoivat jo kovasti odottavansa, että pääsevät rakentamaan majan.

Kuva 10: Jokainen lapsista oli hienosti mukana toiminnassa

Tällä toimintakerralla suunnitelma vastasi toteutusta lähes täydellisesti. Suunnitelma oli väljä ja siinä oli paljon tilaa lasten aloitteille. Päätaivoitteelle, eli materiaalin etsinnälle oli varattu hyvin aikaa ja tämän jälkeen olin suunnitellut leikkiväni lasten aloitteesta tulleita leikkejä.

6.5 Rakennetaan maja

Viidennen kerran tavoitteena oli jokaisen lapsen huomioiminen henkilökohtaisesti kuuntelemalla kaikkien mielipiteet rakentamiseen liittyen. Lisäksi lapsille haluttiin luoda onnistumisen kokemuksia siinä, että kaikki onnistuivat majanrakennuksessa yksilöinä sekä ryhmänä. Yhteistyötaitojen huomioiminen ja korostaminen olivat erittäin tärkeitä tälläkin toimintakerralla. Konkreettisenä tavoitteena oli saada maja valmiiksi seuraavan päivän eväretkeä varten.

Kerta toteutettiin jälleen metsässä, joten aloitimme päivän pukemalla ja suuntaamalla metsään. Kaikki pienryhmän lapset olivat taas innokkaina paikalla. Otimme päiväkodilta mukamme lakanoita ja narua majan rakennustarvikkeiksi. Yksi lapsista sai taas kunnian johdattaa meidät metsään majan rakennuspaikalle. Sinne päästyämme pidimme pienen aloitushetken, jolloin lapset istuivat aloillaan kivillä ja kuuntelivat mitä minulla oli sanottavanani. Kysyin lapsilta muistavatko he mitä olimme eilen tehneet ja he kertoivat reippaina mitä kaikkea olimme metsästä löytäneet. Juttelimme myös päivän ohjelmasta, eli majan rakentamisesta.

Lapset aloittivat urakan siirtämällä löytämämme kivet majapaikan keskelle. Lapset kantoivat kiviä yhteistyössä ja auttoivat toisiaan painavampien kivien kantamisessa. Tämän jälkeen he pohtivat pöydän paikkaa, jonka kuitenkin päättivät jättää myöhempään vaiheeseen. Aloitus tuntui hankalalta ja lapset olivat hieman omissa maailmoissaan. Muutama lapsista vetäytyi hieman syrjempään, joten kannustin heitä tulemaan rohkeasti mukaan ja yritin antaa heille pieniä tehtäviä jokaiseen majanrakennusvaiheeseen.

Kuva 11: Majan rakennuksen suunnittelua ja toteutusta

Tämän jälkeen lapset alkoivat yhdessä kantaa isompia puita majan katoksi. Puita siirtäessä lapset toimivat heti hyvin yhteistyössä ja auttoivat toisiaan. Yksi heistä ohjasi mihin suuntaan puuta tulee siirtää ja muut kantoivat puuta ohjeiden opastamaan suuntaan. Kun muutamia

puita oli saatu katoksi, pyysivät lapset aikuisen apua, koska eivät keksineet kuinka saisivat majasta riittävän kestävän.

”Tää (majan katto) ei kestä kauheen kauaa.”

”...niinku laitetaan nää puut tänne... alas.”

”...niin ja sitten että sellanen ongelma on että miten me tehtäis ovi?”

Autoin lapsia pystyttämällä tukipuun maahan ja sitomalla kattopuut kiinni tähän tukipuuhun. Tuimme tuki puun lasten tuomalla kivellä pystyyn. Lapset neuvottelivat ja keskustelivat keskenään ja meidän aikuisten kanssa paljon samalla kun rakensivat majaa. Osa lapsista touhusi ahkerammin suurten osien, kuten katon kanssa kun taas muutamat lapsista hieman jo aloittivat leikkejä tekemällä majan sisälle pienempiä kokonaisuuksia kuten leikkitulisiijaa. Jokainen kuitenkin osallistui toimintaan jollakin tyylillä, mikä ilahdutti minua kovasti. Tälläkin kerralla lasten ohjaaminen oli pääasiassa ohjeiden ja neuvojen antamista sekä osallistumiseen kannustamista ja rohkaisemista

”...jos tällä ei pidä niin sit ei millään.. se on meidän painavin kivi.”

Kuva 12: Yhdessä pohdittiin kuinka majasta saataisiin kaikille mielekäs

Tukipuiden kasaamisen jälkeen lapset virittelivät majan katoksi lakanan. Ensimmäinen lakana oli liian pieni, joten koska kaikki eivät olleet tyytyväisiä sen kokoon, he vaihtoivat sen suurempaan. Kun katto oli saatu valmiiksi, lasten mielenkiinto rakentamiseen alkoi hiipua. Yksi lapsista halusi vielä rakentaa majaan yhden seinän kivistä, joten keskustelimme ryhmän kesken pitäisikö majaan vielä hakea lisää kiviä. Muut lapset olivat sitä mieltä, ettei seinää tarvit-

taisi, mutta lähtivät kuitenkin seinärakentamista ehdottaneen lapsen johdolla hakemaan vielä lisää kiviä.

Kun kivet oli haettu, ei kukaan lapsista enää halunnutkaan rakentaa seinää. Muutama lapsi alkoi siivoamaan majaa, jotta se olisi esittelykunnossa seuraavan päivän eväsretkellä. Muut lapsista lepäsivät ja istuskelivat majan sisällä. Tässä vaiheessa huomasin, että olin itse odottanut lasten innostuvan majan rakentamisesta vieläkin enemmän ja olettanut heidän rakentavan majasta suuren ja näyttävän. Kuitenkin lapset olivat erittäin tyytyväisiä aikaansaamaamme majaan, vaikka se vaikutti näin aikuisen silmin hyvin yksinkertaiselta. Tämä muistutti minua siitä, että lapset nauttivat myös yksinkertaisista asioista ja tässä projektissa tärkeintä oli yhdessä tekeminen ja touhuaminen, eikä lopputulos. Kun yksi lapsista ehdotti lepotauon päätteeksi kirkonrottaleikkiä, kaikki innostuivat ja juoksivat paikalle, jossa olimme leikkiä aiempina kertoina leikkineet. Kertasimme taas säännöt ja leikimme leikkiä useita kierroksia niin, että kaikki olivat vuorollaan etsijä.

Kuva 13: Katon paikalleen laittaminen

Leikki sujui hyvässä yhteisymmärryksessä ja leikkijät olivat kannustavia toisiaan kohtaan. Oli iloinen huomata, kuinka yksi syrjäanvetäytyvä lapsi piti leikistä ja leikki sitä selkeästi rohkeammin ja itsevarmemmin kuin aiempina päivinä. Ensimmäisillä kierroksilla hän meni muiden mukana samoihin piiloihin, mutta viimeisillä kierroksilla etsi jo täysin oman piilon ja pyrki jo kehittämään strategiaa leikkiin. Muutkin lapset olivat oppineet leikin säännöt ja idean nopeasti, jonka vuoksi leikki olikin hyvin sujuvaa ja kaikkien mielestä hauskaa.

Leikin päätteeksi kysyin lapsilta heidän mielipidettään tästä koko projektista ja huomasin heidän todella nauttineen projektista. Kaikki lapset sanoivat majan rakentamisen olleen kivaa ja heidän ilmeensä, eleensä ja kommenttinsa koko toiminnan ajalta viestittivät projektin olleen mieluista. Keskustelun jälkeen kävimme yhdessä keräämässä lakanan pois majan päältä, jottei kukaan veisi sitä yön aikana. Kerroin vielä lapsille seuraavan päivän suunnitelmasta, jonka jälkeen suuntasimme taas yhden lapsen johdolla päiväkodille.

Kuva 14: Majan valmistuttua oli hyvä rentoutua ja aloittaa pieni leikki

Tämänkin toimintakerran suunnitelma piti hyvin paikkansa eikä toteutuksessa ollut varsinaisesti mitään mikä olisi poikennut suunnitelmasta. Suunnitelma oli tälläkin kerralla hyvin väljä ja siinä oli paljon tilaa varsinaiselle päätehtävällä sekä lasten kanssa keskusteluun ja heidän ideoidensa, ajatuksien ja leikkitoiveidensa huomioimiseen.

6.6 Eväretki

Viimeisen toimintakerran tavoitteena oli antaa lapsille onnistumisen kokemuksia majaprojektin esittelyn ja julkistamisen osalta. Lapsille haluttiin projektilla luoda uusia mukavia kokemuksia ja muistoja, joten projektin loppumista juhlistettiin pienellä eväretkellä ja pienryhmän lapsille jaetulla valokuvamuistolla.

Aloitimme aamun päiväkodilla etsien retkelle tarvitsemamme tarvikkeet valmiiksi. Otimme mukaamme majan kattolakanan sekä mehua ja keksiä lapsille. Olin edellisenä iltana kasannut

lapsille pienen muiston toiminnasta (ks. liite 5), jossa oli pieni kerronta projektista ja kuvia työskentelyn eri vaiheista. Kaikki pienryhmän lapset olivat paikalla, joten esittelin heille muiston ennen metsään lähtemistä. Lapset olivat innoissaan varsinkin projektin aikana otetuista kuvista. He myös varmistivat, että saihan jokainen heistä varmasti oman. Vakuutin, että olin jakanut paperin jokaisen lokeroon.

Ennen metsään lähtöä keskustelimme lasten kanssa myös viimeisen kerran ohjelmasta. Lapset muistivat, että tänään he saavat esitellä projektin toisille lapsille ja olivat tästä selvästi innoissaan. Sovimme päiväkodin työntekijöiden kanssa, että käymme ensin pienryhmän kanssa laittamassa majan valmiiksi, jonka jälkeen tulemme hakemaan muut ryhmän lapset ja aikuiset mukaan. Sovimme lasten kanssa valmiiksi, kuka saa johdattaa ryhmän mihinkin suuntaan ja tämän jälkeen suuntasimme majalle.

Kuva 15: Katon paikalleen laittaminen ennen majan esittelyä muille eskareille

Majalla lapset virittelivät kattolakanan paikalleen. Lakanan laittamiseksi vaadittiin yhteistyötä, mikä käynnisti yhteisen tekemisen hyvin. Jokainen lapsi osallistui lakanan laittamiseen ja tämän jälkeen he vielä rakensivat yhdessä pöydän eväsretken tarjottavia varten. Istuimme vielä aloitukseksi kiven laidalle, jotta pystyimme keskustelemaan ennen kuin haimme muut lapset paikalle. Yksi lapsista kikatti äänekkäästi ja rauhattomasti. Aikuisen kysyessä jännityksestä, hän myönsi, että häntä vähän jännittää. Jouduin muutaman kerran huomauttamaan lapsia rauhattomuudesta ja kehottamaan heitä kuuntelemaan, muuten he kuitenkin malttoi-

vat pääasiassa istua ja kuunnella rauhassa. Jännitys kuitenkin näkyi selvästi heidän olemuksesta.

Kävimme lasten kanssa läpi, mitä olimme projektin aikana tehneet. Lapset muistivat jokamiehenoikeudet, majan materiaalien etsinnän sekä kirkonrottaleikin. Johdin keskustelua eteenpäin kysymällä jokaisesta toimintakerrasta erikseen tekemiämme asioita ja jokainen lapsi kertoi reippaasti tekemistämme asioista. Puhuessamme projektin esittelystä lapset kommentoivat itse, että haluavat kaikkien osallistuvan kertomiseen. Kerroin, että ensin voimme esitellä majaa ja leikkiä majassa, jonka jälkeen pidetään evästauko ja jatketaan leikkejä. Lapset innostuivat ja ehdottivat heti kirkonrottaleikkiä. Tästä päätellen kirkonrotta oli ryhmässä erittäin suosittu leikki.

Keskustelun jälkeen lähdimme aamulla yhdessä päätetyn lapsen johdolla hakemaan muuta ryhmää paikalle. Lapsi johdatti meidät eri reittiä kuin kukaan muu ja päädyimme pienelle parkkipaikalle. Ohjasin lapsia pysymään parkkialueen reunalla, jottei pääse sattumaan vahinkoja liikkuvien autojen suhteen. Pääsimme päiväkodille turvallisesti reittivalinnasta huolimatta. Muita lapsia odotellessamme, kyselin lapsilta jännittääkö heitä. Vain yksi lapsista myönsi, että häntä jännittää esitellä maja muille. Muut kiistivät jännittämisen, mutta heidän käytöksestään huomasin, että heitä jännitti, koska kaikki odottivat malttamattomina muuta ryhmää. Kun kaikki olivat valmiina, sai taas yksi lapsista johdattaa koko ryhmän majalle.

”Ei oo jännää, ei oo jännää.”

”Ei keksin syöminen jännitä... eikä kertominen.”

Majalla kokoontuimme alkupiiriin, jossa ensin esittelin itseni koko ryhmän lapsille. Kerroin, että olemme tehneet täällä pienen projektin, jonka lopputuloksen haluaisimme nyt esitellä kaikille. Tämän jälkeen lapset alkoivat itse kertoa projektista luetellen muistamiaan jokamiehenoikeuksia. Näiden lisäksi he muistivat kertoa muille lapsille meidän leikkineen kirkonrottaa useita kertoja projektin aikana. Lasten kommentit olivat lyhyitä, joten johdattelin keskustelua eteenpäin toimintaan liittyvillä kysymyksillä. Lapset eivät kertoneet majasta mitään, joten kun olimme keskustelleen jokamiehenoikeuksista ja kirkonrotasta annoin lapsille luvan lähteä esittelemään majaa. Tällöin kaikki lapset kävivät majan sisällä katselemassa ja aloittivat touhuamisen sen ympäristössä. Me aikuiset kannustimme lapsia kertomaan majan materiaaleista kun muut lapset kyselivät kysymyksiä siitä, kuinka maja oli rakennettu.

Lapset pyörivät majassa hetken aikaa, kunnes muutamat heistä aloittivat yhden ryhmäläisen ehdotuksesta kirkonrottaleikin. Suurin osa lapsista lähti mukaan tähän leikkiin, mutta muutamat jäivät innokkaasti leikkimään omia leikkejään majalle. He rakensivat leikkinuotioita ja leikkivät, että maja oli heidän kotinsa. Kirkonrotta leikki sujui hyvin ja lapset itse kävivät

aluksi säännöt läpi ja sopivat leikin rajoista. Lapsi, joka opetti pienryhmällekkin leikin, oli leikissä johtoroolissa ja varmisti, että jokainen ymmärtää säännöt.

Kun lapset olivat leikkineet hetken, kokoonnuimme majalle ja aloitimme eväsretken. Pyyksimme lapsia huomioimaan jokamiehen oikeudet ja tuomaan kaikki roskansa roska-astiaan. Tämä oli hyvä keino muistuttaa jokamiehen oikeudesta, jota olimme pienryhmän kanssa opettelleet. Evästauon jälkeen jatkoimme vapaata leikkiä, jolloin lapset palasivat pääasiassa samoihin leikkeihin kuin ennen evästaukoa. Kirkonrottaleikki jatkui ja muutamat lapset jatkoivat majassa touhuamista. Muutamat muutkin lähtivät tällä kertaa tutkimaan lähiluontoa. Leikit sujuivat pääasiassa hyvässä hengessä ja lasten kasvoilta paistoi ilo ja hyväntuulisuus.

Toimintakerran lopuksi kokoonnuimme yhdessä majalle retken lopetukseen. Kysyin lapsilta pitivätkö he retkestä ja majasta, vastaus tähän oli kovaääninen ”joo”. Pienryhmän lapset saivat tämän jälkeen kerätä pois majan kattolakanan ja kantaa tarvikkeemme takaisin päiväkodille. Lähtiessämme päiväkodille, johdatusvuorossa oleva lapsi olisi halunnut mennä samaa reittiä pitkin kuin aiemmin aamulla. Koin, ettei reittivalinta aamulla ollut turvallinen, joten ohjasin lasta käyttämään jotakin muuta reittiä. Lapsi otti rajaamisen hyvin vastaan ja johdatti ryhmän kiemurtelevaa reittiä pitkin viimeistä kertaa päiväkodille iloisen tunnelman saattamana.

Viimeisenkin toimintakerran suunnitelma vastasi toteutusta melko hyvin. Olin ajatellut, että lapset olisivat reippaampia kertomaan projektista muille lapsille. Jouduin kuitenkin melko paljon kannustamaan heitä ja johdattamaan keskustelua. Tämä ei kuitenkaan varsinaisesti ollut suunnitelmasta poikkeamista, mutta poikkesi kuitenkin ennakoajatuksestani. Aluksi oli myös tarkoitus, että lapset olisivat leikkineet majassa enemmän ja, että koko ryhmä olisi leikkinyt yhdessä. Lapset kuitenkin halusivat leikkiä kirkonrottaa ja omia leikkejään, joten halusin antaa tilaa heidän omille toiveilleen enkä tehnyt majaleikistä mitään suurempaa numeroa. Ne kenellä kiinnostusta majassa leikkimiseen oli, leikkivät siellä kuitenkin innostuneina. Toimintakerta oli mukava, josta kaikille vaikutti jäävän hyvä mieli.

7 Arviointi

Seuraavissa kappaleissa käsitellään työn arviointimenetelmiä, lasten ja työntekijöiden antamaa palautetta, itsearviointiani sekä projektin tavoitteiden saavuttamista. Arviointimenetelmien monipuolisella käytöllä pyrittiin takaamaan työn monitahoinen ja luotettava arviointi. Työn arviointia on käsitelty monen eri näkökulman kautta ja näin on pyritty tuomaan esiin mahdollisimman realistinen kuva projektin toteuttamisesta ja sen onnistumisesta.

7.1 Arviointimenetelmät

Prosessien arviointia tehdessä pyritään selvittämään, mitä projektia toteutettaessa tapahtuu eli tarkemmin sanottuna kuinka projekti toteutetaan, ketä siihen osallistuu ja kuinka tehty suunnitelma toimii käytännössä. (Robson 2001, 77.) Arviointia tulee tehdä monipuolisia menetelmiä hyväksikäyttäen ja menetelmät tulee valita toiminnan piirteiden mukaan sopiviksi (Heikka, Hujala & Turja 2009, 75). Tätä opinnäytetyötä arvioitiin kokonaisvaltaisesti sille asetettujen tavoitteiden kautta. Arvioinnissa otettiin huomioon minun sekä päiväkodin työntekijöiden havainnot, joita tehostettiin tutkimalla toiminnan aikana otettuja valokuvia ja videoita, lasten ja päiväkodin työntekijöiden palautteita sekä tekemääni itsearviointia. Toimintaa arvioitiin työn eri vaiheissa, vaikka pääasiallinen arviointi tapahtuikin toiminnallisen osuuden toteuttamisen jälkeen toiminnan aikana kerättyjen materiaalien kautta.

Havainnointi on yleinen arviointimenetelmä varhaiskasvatuksessa ja sillä pyritään selvittämään tietoja toiminnasta häiritsemättä itse toimintaa. Havainnoinnin toteuttaminen joustavasti ja avoimella lähestymistavalla antaa havainnoijalle mahdollisuuden päästä mahdollisimman lähelle toimintaa. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 75; Robson 2001, 146.) Jatkuva havainnointi varhaiskasvatuksessa mahdollistaa aikuisten huomion kiinnittymisen lapsen kehityksen kannalta olennaisiin kohtiin. Kun havainnointia käytetään päivittäin työvälineenä, voidaan sitä käyttää myös osana toiminnan suunnittelua lasten tarpeista lähtien. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 60.) Havainnoinnin luotettavuuden kannalta on tärkeää huomioida mitä lapsi tekee ja kirjata se mahdollisimman nopeasti ylös. Havaintojen olisi hyvä olla tarkkoja ja antaa kattava kuva tapahtuneesta, mutta kuitenkin myös yksinkertaisia, jotta lukijat saavat nopeasti tilanteesta kokonaiskuvan. Lasten kommentteista kirjoitetut suorat lainaukset antavat aina realistisimman kuvan tapahtuneesta. (Hakkarainen 2002, 271-272.)

Toiminnan havainnointia ja arviointia varten tein lomakkeet (ks. liitteet 3 ja 4), joiden avulla pystyimme toimintaa havainnoitaessa ja arvioitaessa kiinnittämään huomiota niihin seikkoihin, jotka olivat olennaisia tavoitteiden kannalta. Tavoitteiden täsmennyttyä loin ensimmäiset versiot lomakkeista, joista pyysin palautetta ohjaavalta opettajaltani. Palautteen perusteella tiivistin ja selkeytin lomakkeita huomattavasti. Ymmärsin, että lomakkeet eivät voisi olla pidempiä kuin kaksi sivua, koska muuten aika kuluu lomakkeiden ympärilyörittelyyn ja oikean kohdan etsimiseen. Toiminnan alkuun saakka tein muokkauksia lomakkeisiin, jotta ne olisivat mahdollisimman tiiviit, järjestelmälliset ja nopeat täyttää.

Havainnointilomakkeessa keskityttiin tavoitteiden perusteella niihin piirteisiin, joiden perusteella pystyttiin arvioimaan tavoitteiden täyttymistä. Lomakkeissa oli kolme pääotsikkoa, jotka käsittelivät ympäristökasvatuksen periaatteita, onnistumisen tunteita sekä toiminnan ohjausta. Lomakkeiden avulla halusin saada eniten tietoa varsinkin siitä, kuinka lapset käyttäy-

tyivät ja kuinka ohjaamiseni näyttäytyi. Pyysin työntekijöitä kirjoittamaan ylös sanatakkasti myös lasten kommentteja, jotta voisin niiden perusteella tutkia toimintaa jälkikäteen. Arviointilomake taas koostui toiminnan suunnittelun ja organisoinnin arvioinnista sekä tavoitteiden täyttymisen kokonaisarviointista. Lomakkeeseen halusin konkreettisia vastauksia liittyen toiminnan kokonaisvaltaiseen toteutukseen sekä siihen, kuinka tavoitteet ja niiden täyttyminen tulivat näkyviksi toiminnan aikana.

Toiminnan havainnointi tapahtui minun sekä päiväkodin työntekijöiden toimesta osallistuvan havainnoinnin menetelmällä. Toimintaa havainnoitiin mukana olemalla ja sille asetettuja tavoitteita seurailtiin järjestelmällisesti havainnoinnin kriteereiden osalta (Vilkkä 2005, 119-125; Walliman 2011, 195-196). Yksi esikouluryhmän työntekijä oli mukana jokaisella toimintakerralla seuraamassa ja kirjaamassa ylös omia havaintojaan toiminnan aikana sekä ottamassa toiminnasta valokuvia ja videoita. Hän täytti havainnointilomakkeen jokaisen toimintakerran aikana ja kaikkien kertojen lopuksi kävimme suullisen keskustelun havainnoista sekä palautteesta. Käytin itsekkin havainnointilomaketta, jotta pystyin keskittymään havainnoinnissani toiminnan pääkohtiin. Kirjasin ylös kaikki toiminnasta nousseet ajatukset ja kommentit heti toimintakertojen päätteeksi. Toiminnan aikana äänitin lasten kommentteja ja omia mieltäni nauhuriin.

Toiminnan loputtua, viimeisen toimintakerran jälkeen, pidimme kaikkien toimintaan osallistuneiden työntekijöiden kanssa laajemman arviointikeskustelun, jonka aikana sain projektista kattavan kokonaisarvioinnin. Arviointilomakkeen pohjalta pystyimme keskittymään tavoitteiden kannalta oleellisiin kriteereihin. Lyhyet kertakohtaiset palautekeskustelut sekä viimeinen laajempi arviointikeskustelu äänitettiin, jotta niitä voitiin käyttää tehokkaammin hyödyksi varsinaista arviointityötä tehdessä. Tämä myös lisäsi palautteen ja arvioinnin luotettavuutta sekä mahdollisti samalla keskittymisen täysin palautteen vastaanottamiseen ilman kirjausvelvoitetta.

Lasten kommentit ja mielipiteet otettiin mukaan toimintaa arvioitaessa, jotta myös heidän äänensä saatiin kuuluviin. Lasten edun toteutuminen varhaiskasvatuksessa edellyttää, että heidät otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Lasten osallisuus onkin yksi laadukkaan varhaiskasvatuksen osatekijä. Kun lasta kuunnellaan arviointiprosessissa, kokee hän, että hänenkin mielipiteensä on aikuiselle tärkeä. Tällöin hänelle muodostuu positiivinen käsitys itsestään ja vaikutusmahdollisuuksistaan sekä se edesauttaa hänen kasvamistaan aktiiviseksi osallistujaksi. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 81, 87.) Lapset osallistuivat tämän opinäytetyön arviointiin pääasiassa yhteisten keskustelujen ja kommenttiansa kautta.

Toiminnan päätyttyä täytin arviointilomakkeen omana itsearviointinani, jolloin tarkastelin tavoitteiden saavuttamista, omaa toimintaani ohjaajana. Näiden lisäksi kiinnitin huomiota

myös toiminnan yleiseen onnistumiseen niin suunnittelun kuin toteutuksenkin osalta. Lisäksi itsearvioinnissani arvioin myös oman henkilökohtaisen tavoitteeni, ryhmänhallinta- ja toimintasuunnittelutaitojen kehittämisen toteutumisen sekä pohdin omien havainnointitaitojeni kehittymistä.

Opinnäytetyötä arvioitiin toiminnan tavoitteiden saavuttamisen lisäksi myös Laurean opinnäytetyön arviointikriteereiden perusteella, jotka ovat innovatiivisuus ja luovuus, tutkimuksellisuus ja toteutus sekä kumppanuus ja autenttisuus (Laurean opinnäytetyönohje 2011). Edellä mainitut kriteerit tarkoittavat tässä työssä, että onko työstä saatu uutta tietoa, jota myös muut tahot voivat hyödyntää? Onko toiminta suunniteltu ja toteutettu laadukkaasti, kuinka menetelmät ja teoreettinen viitekehys on valittu ja onko raportti selkeä ja johdonmukainen? Lisäksi arvioidaan onko yhteistyö päiväkodin kanssa ollut tiivistä ja hyvää sekä onko projektista ollut konkreettista hyötyä työelämälle?

7.2 Palaute lapsilta ja päiväkodin henkilökunnalta

Toiminnan aikana pyysin lapsiryhmältä muutaman kerran sanallista palautetta, jonka lisäksi havainnoin lasten toimintaa aktiivisesti koko projektin ajan sekä kirjasin ylös heidän kommenttejaan toiminnan lomassa. Lapset olivat alusta saakka innoissaan ja tämä oli erittäin selkeästi nähtävissä kaikessa yhteisessä toiminnassa heti ensimmäisestä kerrasta lähtien. Lapset juoksivat reippaina ja iloisina tervehtimään minua joka kerta päiväkodille tullessani ja olivat mielellään tulossa mukaan jokaiselle toimintakerralle. Jopa kun muut lapset pääsivät juuri avattuun leikkipuistoon päiväkodin lähelle, lähtivät pienryhmän lapset innoissaan ja erittäin mielellään kanssani metsään.

Ensimmäisen toimintakerran alussa tiedustelin lapsilta heidän intoaan majojen rakentamiseen. Yksi lapsista vastasi tällöin, ettei tykkää rakentaa majoja. Kannustin häntä mukaan toimintaan ja sanoin, että toivottavasti hänen mielipiteensä muuttuisi tulevien kertojen aikana. Lapsi oli tällöin myös samaa mieltä asiasta. Jokaisen toimintakerran aikana tämä kyseinen lapsi oli hyvin innokkaasti mukana ja osallistui aktiivisesti kaikkeen toimintaan. Loppujen lopuksi hänen omien sanojensa mukaan majanrakentaminen oli ollut kivaa eikä missään projektin vaiheessa näyttänyt siltä, ettei hän olisi viihtynyt. Jäin pohtimaan, olikohan ensimmäisen kerran vastaus vain esitystä vai muuttuiko lapsen mielipide todella projektin aikana.

Kysyin lapsilta muutaman kerran projektin aikana oliko toiminta ollut kivaa ja mistä he olivat pitäneet. Vastaukset olivat pääasiassa myönteisiä ja majanrakentaminen ja yhteinen leikki olivat eritoten jääneet lasten mieleen. Majanrakennuksen jälkeen kysymässäni palautteessa kirkonrottaleikki nousi lasten ehdottomaksi suosikiksi, mutta oli majanrakentaminen ollut

pääsääntöisesti kivaa. Vain yksi lapsista sanoi, ettei pitänyt majanrakentamisesta, mutta tiedustellessani häneltä syytä tähän, hän ei osannut sanoa.

”Mä haluan olla koko päivän siellä metsässä. Joo, mä haluisin nukkuu siellä.”

”Se leikki (kirkonrotta).”

”Hippa ja se leikki, se kirkkis.”

Havainnoidessani lapsia toiminnan aikana kävi selkeästi ilmi, että projekti oli mieluinen ja jokainen oli siinä mielellään mukana. Lasten ilo näkyi selkeästi yhteisissä touhuissa ja vaikka muutamia lapsia joutui enemmän kannustamaan osallistumaan, niin heidän kannustamisensa onnistui muutamilla rohkaisevilla sanoilla ja tehtävien jakamisella. Lasten toiminta oli pääsääntöisesti erittäin aktiivista, oma-aloitteista ja innostunutta, joten projektin onnistuneisuus välittyi hyvin myös heidän sanattomasta viestinnästään. Vaikka kirkkonrottaleikki osoittautuikin kaikista mieluisimmaksi tekemiseksi koko projektin aikana, ei se ollut yhtään huono asia. Leikkiä leikittiin aina lasten aloitteista ja se oli hyvä päätös toimintakerroille, kun olimme saaneet jo varsinaisen tavoitteemme aina täytettyä. Majanrakennus ei leikistä huolimatta jäänyt tekemättä, joten leikki oli hyvä lisä toimintakertoihin ja lapset nauttivat siitä erityisen paljon.

Sain päiväkodin työntekijöiltä kattavasti palautetta jokaiseen toimintakertaan liittyen sekä projektia kokonaisuudessaan tarkastellen. Työntekijöiden mielestä yhteistyö projektin tiimoilta oli toimivaa heti aloituksesta saakka. Toimintaan valmistautuminen oli näkynyt ja se oli organisoitu hyvin. Toimintakerrat oli suunniteltu hyvin etukäteen ja tarvittavien materiaalien hankinnasta oli sovittu hyvissä ajoin ja kaikki tarvittava oli myös mukana silloin kun niitä tarvittiin.

”Must tää (yhteistyö) on ollu riittävää.. meilki ollu aika kiireinen kevät, että mun mielestä just sopivasti, et sä oot laittanu hyvissä ajoin kaikki ne kuvausluvut ja ynnä muut...”

”...ja mun mielestä jokaisen kerran sä oot organisoinu hyvin. Et mun mielestä kaikki on toiminu silleen jouhevasti, et sulle ei oo tullu kertaakaan sellasta katkoo et apua et mitäs nyt, et sä oot kyl tarkkaan miettiny.”

”Sä et oo odottanu et lapset on ollu sulle valmiiks puettuna tai muuta... Et seki on ollu musta loistava juttu et sä oot uskaltanu ottaa sen vastuun ja ollu niinku rohkeutta.”

Ryhmä toimi hyvin yhdessä ja ryhmän sellaiset lapset, jotka eivät aiemmin olleet leikkineet keskenään, toimivat projektissa tiiviisti yhdessä. Kannustin lapsia yhteistyöhön ohjeistamalla esimerkiksi, kuinka isompaa puuta on helpompi kantaa yhdessä, jonka jälkeen lasten yhteistyö olikin hyvin luonnollista. Työntekijöiden mielestä ohjaukseni oli varmaa ja määrätietoista sekä osasin kannustaa ja rohkaista lapsia pienillä teoilla mukaan toimintaan. Annoin lapsille muun muassa pieniä vastuutehtäviä kuten muun ryhmän johdattamisen, joiden ansiosta työntekijät arvioivat syrjään vetäytyneiden lasten lähteneen mielellään mukaan.

”Sä aluks siinä mun mielestä kivasti johdattelit että ota toisesta päästä kiinni ja sit he niinku hoksas et näinhän tää toimii.”

”Se et sä huomioit jokaisen siinä nii se oli musta oikein hyvä ja huomasit et kuka tarvii enemmän sitä motivointia ja samalla myös sit annoit hänelle semmosia, niinku tärkeitä tehtäviä, jonka kautta hän pääs sitte pikkusen esille siinä ja näki, et se teki hyvää.”

Työntekijöiden mielestä reagoin hyvin lasten aloitteisiin ja sainkin hyvää palautetta toiminnan lapsilähtöisyydestä. Lapsilla oli paljon vaikuttamismahdollisuuksia projektin lomassa ja kannustin myös syrjään vetäytyviä lapsia tuomaan esiin omia mielipiteitään ja ehdotuksiaan. Ryhmä oli pääpiirteittäin kokoajan hyvin hallinnassa ja lapset kuuntelivat hyvin antamani ohjeet. Keskustellessamme en antanut lapsille niin sanottuja oikeita vastauksia, vaan kysyin johdattelevasti avoimia kysymyksiä, jolloin lapset saivat itse pohtia asiaa enemmän. Toiminnan aikana osasin myös hyvin arvioida milloin kannattaa siirtyä seuraavaan tehtävään ja sain lapset innostettua mukaan uusiin leikkeihin ja tekemisiin.

”Ja lisäksi mun mielestä vielä se, että sä kuuntelit lasten toiveita, et mitä heillä oli ajatuksissa mitä vois tehdä. Sä huomioit ne ja leikittiin niitä leikkejä mitä he toivo ja siinä kivasti tuli myös sitä neuvottelua vähän, et mitä leikitään ensin.”

”...mun mielestä upeesti niinku katkasit ku sä huomasit et nyt rupee menee vähän yli niin sä vaihdoit leikkiä ja lapsista et nyt sinä tuut seuraavaksi ja se oli tosi hyvä.”

Työntekijät olisivat kahdelle ensimmäiselle metsäkerralle toivoneet selkää aloitusta ja lopeutusta, joiden kautta toiminta olisi ollut vielä hieman paremmin hallittua ja olisin saanut paremmin lapset kuuntelemaan ja toimimaan annettujen ohjeiden mukaan. Palautteen jälkeen otin seuraavalla kerralla selkeän alun ja lopun, jolloin lasten huomio oli minussa ja sain tästä hyvää palautetta.

”Tosta alusta mä mietin et huomaisitko sä ite siinä, että vähän niinku lapset ei oikein kuunnellu. Et mä olisin ehkä ite ottanu ne ihan selkeesti johonki, vaikka istumaan, että mietitääs vielä, että mitä piti tehdä. Ja ehkä kerrata sitä, että otetaanks me kattorakennuksia, seinätarpeita... Ja et ehkä siinä taas mä oisin sen lopetuksenki ottanu niin, et he ois selkeesti ollu vaikka ringissä niin, että tulee se katsekontakti ja vois sit vielä vaikka kerrata et mitäs me kerättiin et mitäs materiaalia me löydettiin.”

”Siinä alkuun oli hankala saada laittaa ne sitä majaa kuntoon, et oisko ensin pitäny ottaa ne siihen kivelle ja keskustella. Mut sillon siinä, ku sä otit heidät siihen kivelle, nii se oli musta tosi kiva, että te juttelitte paljon ja sä kysyit lasten mielipiteitä. Se oli hyvä, et varmaan jos se ois tapahtunu ensin, se kivellä olo, niin sillon sä oisit saanu kaikki osallistumaan siihen majan kohennukseen.”

Kokonaisuudessaan sain projektista erittäin kannustavaa ja positiivista palautetta työntekijöiltä. Heidän mielestään projekti oli kokonaisuudessaan, alkusuunnittelusta toteutukseen, erittäin toimiva ja onnistunut. Tiivistoteutus projektille oli heidän mielestään hyvä ja sopi hyvin myös päiväkodin aikatauluihin. He uskovat, että viikko jäi lasten mieliin erittäin positiivisena kokemuksena ja luultavasti rakentaminen ja metsässä tekeminen nousee lasten puheissa esiin vielä tulevaisuudessakin.

”Täs näkyy sulla just se, et sä arvostat lapsia ja sitä mitä he halua. Ja kuitenkin se, et päästiin tavoitteeseen, et maja rakennettiin ja sit se oli hieno ja kaikki tuntu olevan tyytyväisiä. Ja sit jäi niinku aikaa sille leikille mitä kaikki toivo ja siinä ku sitä majaa rakennettiin, niin sä huomioit taas kaikki ja ohjasit niinku jokaista osallistumaan. Aivan loistava.”

”...tää varmasti niinku innostaa ja mä uskon et tää jää lapsille niinku semmonsena positiivisena viikkona mieleen ja varmaan ens viikolla sitten kyselevät et millon taas mennään rakentamaan.”

7.3 Itsearviointi

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus oli erittäin innostava ja mielenkiintoinen toteuttaa. Aiheen rajaus onnistui erittäin hyvin. Lisäksi projekti vastasi mielestäni juuri sitä mitä olimme alun perin sopineet päiväkodin työntekijöiden kanssa ja se oli sellainen mitä itse lähdin erittäin mielelläni toteuttamaan. Projektin suunnittelu oli mukavan haastavaa ja siinä joutui ot-

tamaan huomioon hyvin useita eri asioita, joiden pohjalta kokonaisuuden sai suunniteltua lapsille sopivaksi.

Projektin suunnitelma muuttui ja täsmentyi kokoajan toiminnan lähestyessä ja loppujen lopuksi suunnitelma oli tiivis ja selkeä. Suunnitelmassa oli paljon sellaisia kohtia, jotka olivat lasten päätettävissä ja suunnittelinkin toiminnan tarkoituksella hyvin lapsilähtöiseksi. Ensimmäiset kaksi toimintakertaa olivat enemmän aikuisjohtoisia niiden ennalta määrätyn tekemisen vuoksi, mutta muilla kerroilla oli lasten päätettävissä milloin teemme mitään. Toiminnan tarkoituksena olikin olla mahdollisimman lapsilähtöistä, joten tämän osalta suunnittelu ja toiminta olivat onnistuneita.

Toimintakertojen suunnitelmia ei tarvinnut kovin paljoa muokata toiminnan aikana. Jätin pois joitain leikkejä joita olin suunnitellut ja pidensin joidenkin leikkien aikaa. Ensimmäisellä kerralla olin myös aluksi ajatellut, että menemme hetkeksi päiväkodin pihalle, mutta tulin kuitenkin siihen tulokseen, että toimintakerta on parempi järjestää sisällä. Muutokset joita suunnitelmaan tehtiin, tapahtuivat pääosin lasten aloitteesta tai omien päätelmieni mukaan lasten jaksamisen ja keskittymisen perusteella. Muutokset eivät vaikuttaneet toimintaan radikaalisti, joten niiden puolesta toiminnan luonne ei muuttunut. Muutokset vaikuttivat kuitenkin positiivisesti lasten jaksamiseen sekä toiminnan sujuvuuteen.

Alun perin toiminnassa piti olla mukana kahdeksan lasta, mutta poissaolojen vuoksi päätimme muuttaa lapsimäärän kuuteen. Muutoksen myötä toimintakertojen suunnitelmat pysyivät kuitenkin samoina. Kuuden lapsen ryhmä oli helposti hallittavissa sekä minulla oli aikaa huomioida heistä jokainen henkilökohtaisesti. Lasten kemiat tuntuivat myös sopivan hyvin yhteen ja ryhmä oli erittäin tasapainoinen. Lapsimäärän muutos ei siis varsinaisesti vaikuttanut toimintaan muuten kuin positiivisesti, koska minulla oli enemmän aikaa huomioida kaikkia ja jokaisen lapsen oli pienemmässä ryhmässä helpompi saada äänensä kuuluviin.

Ohjaukseni oli omasta mielestäni tasavertaista ja kaikki lapset huomioivaa. Otin tarkoituksella myös seuraajan roolin, jotten vaikuttaisi toiminnan suuntaan liikaa. Tarvittaessa kuitenkin ohjasin lapsia jämakästi esimerkiksi kuuntelemaan kun toiset puhuivat. Pyrin antamaan jokaiselle lapselle hetkiä, jolloin keskityin juuri hänen kanssaan puhumiseen. Olin kokoajan tarkkana siitä, että jokainen lapsi pääsi osallistumaan kaikkiin leikkeihin ja toimintaan ja että jokainen sai vaihtaa rooliaan leikeissä halunsa mukaan. Tarvittaessa ohjasin leikeissä lapsia roolien vaihtoon, jos he eivät itsenäisesti niin olisi toimineet.

Kannustin jokaista lasta mukaan toimintaan ja osallistumaan yhteisiin keskusteluihin jakamalla jokaiselle puheenvuoroja. Vaikka kaikki lapset eivät aina halunneetkaan sanoa mielipidettään, koin tärkeäksi antaa jokaiselle kuitenkin mahdollisuuden puhua. Loppujen lopuksi jokai-

nen lapsista osallistuikin omalla tavallaan, joku äänekkäämmin ja joku esimerkiksi nyökkäimällä. Keskustellessamme johdattelin keskustelua kysymyksillä ja nostamalla esiin aiempia tapahtumia.

En kertonut lapsille suoraan kuinka tulee tehdä, vaan annoin heille mahdollisuuden ajatella asiaa itse. Majan paikkaa pohdittaessa yksi lapsi olisi halunnut rakentaa sen omalle lempipaikalleen joka oli melko pieni siihen nähden, että kaikkien kuuden lapsen olisi hyvä mahtua majaan. Kysyin lapselta montako lasta majaan tulisi mahtua, jonka jälkeen lapsi alkoi itsenäisesti miettimään, että maja taitaa olla liian pieni ja ehdotti muulle ryhmälle, että tehdään maja johonkin muualle. Myös jokamiehen oikeuksien kohdalla käytin johdattelevia kysymyksiä. Eräs lapsi katkoi pienen puun oksia, jolloin kysyin häneltä muistaako hän mitä kävimme ensimmäisellä kerralla läpi. Aloimme keskustella jokamiehen oikeuksista ja näiden perusteella lapsi itse muisti mitä ei saanutkaan tehdä. Samalla tuli kerrattua jokamiehen oikeuksia niin, että se nousi kaikkien lasten mieliin.

Rohkaisin ja tuin lapsia osallistumaan esimerkiksi antamalla heille vastuutehtäviä, joilla he pääsivät mukaan ryhmään. Näitä vastuutehtäviä olivat esimerkiksi johtaa muuta ryhmää metsässä, olla isoa puuta kantavan lapsiryhmän ohjaajana tai antaa ohjeita mihin suuntaan jotakin puuta tulisi majaan rakennettaessa liikuttaa. Lopuksi huomasin, että monet lapsista myös ottivat tämän kaltaisia rooleja itsenäisesti. Oman tekemiseni pyrin pitämään toiminnan taustalla, jotta eivät ottaisi siitä tai sanomisistani liikaa vaikutteita. Lapset toimivat hyvin itsenäisesti ja vain tarpeen tullen he pyysivät minulta ja muilta aikuisilta apua. Varsinkin majaan rakentaessa lasten yhteinen keskustelu ja pohdinta olivat suuressa osassa ja oma neuvomiseni hyvin taka-alalla.

Tärkeimpiä pedagogisia kasvatus- ja ohjausperiaatteitani toiminnassa olivat lapsilähtöisyys sekä jokaisen tasavertainen huomiointi. Jo ennen toiminnan alkua päätin, että toiminnan aikana haluan antaa jokaiselle lapselle tasapuolisesti huomiotani. Tällä pystyin mielestäni hyvin näyttämään lapsilleni, että arvostan heitä ja heidän mielipiteitään. Lisäksi toiminnan aikana minulla oli pedagoginen vastuu lapsista ja heidän oppimisestaan. Halusin lapsien oppivan toiminnan aikana varsinkin jokamiehen oikeuksia sekä yhteistyön merkityksen. Näiden korostaminen projektin aikana oli mieleissäni jokaisella toimintakerralla läsnä ja lapset toimivatkin jokamiehen oikeuksien mukaan ja tekivät paljon yhteistyötä myös omasta aloitteestaan.

Kokonaisuudessaan projekti oli erittäin mukava ja onnistunut. Toiminta vastasi odotuksiani ja lasten tavoin olin siitä myös innoissani. Toiminnan suunnittelu ja toteutusvaiheet onnistuivat hyvin ja oma ohjaukseni kehittyi toiminnan aikana. Ohjaajan roolin ottaminen ryhmässä oli helppoa ja luonnollista. Lasten kanssa toimiminen sujui hyvin ja koen, että voisin jatkossakin

ryhtyä tämän kaltaista projektia toteuttamaan. Toiminnan lapsilähtöisyys toteutui hyvin ja jatkossakin osaan varmasti paremmin suunnitella lapsilähtöistä toimintaa.

7.4 Tavoitteiden saavuttaminen

Sain toiminnassa mukana olleilta työntekijöiltä palautetta tavoitteiden asettamisesta ja niiden täyttymisestä. He pitivät erityisesti asetettujen tavoitteiden selkeydestä ja konkreettisuudesta ja jo ennen toiminnan alkua he ajattelivat niiden olevan helposti saavutettavia. Tavoitteiden määrittelyssä pyrinkin kokoajan siihen, että ne olisivat mahdollisimman realistiset sekä saavutettavissa.

”Kyllähän tavoitteet onnistu hyvin ja mun mielestä sä oot tehny nii semmosii realistisii tavoitteita.”

Kertakohtaiset tavoitteet (ks. liite 1) limittyivät päätavoitteiden kanssa ja täyttyivät hyvin kaiken toiminnan lomassa. Pienryhmän ryhmäytyminen oli yksi ensimmäisen kerran tavoitteista vaikka ryhmän lapset olivatkin ennalta toisilleen tuttuja. Päiväkodin henkilökunta kertoi, etteivät ryhmän lapset normaalisti leiki keskenään, mutta jo ensimmäisen toimintakerran jälkeen lapset ottivat paljon kontaktia toisiinsa ja leikkivät yhdessä. Henkilökohtainen huomioiminen tapahtui pääsääntöisesti keskustelemalla, jakamalla puheenvuoroja ja vastuutehtäviä sekä antamalla jokaiselle lapselle mahdollisuuksia vaikuttaa toimintaan. Jokainen lapsi sai esimerkiksi johdattaa ryhmää metsässä sekä esitellä oman lempipaikkansa.

Niin kertakohtaisiin tavoitteisiin kuin päätavoitteisiinkin kuului jokamiehen oikeuksien sekä yhdessä toimimisen periaatteen opetteleminen sekä niiden kertaaminen toiminnan aikana. Lapset olivat innostuneita ensimmäisen kerran jokamiehen oikeudet leikistä ja metsässä palasimme jokamiehen oikeuksista puhumiseen useita kertoja. Löysimme metsästä paljon roskia, joita aloimme kerätä. Lasten toiveesta myös jatkoimme tätä roskien etsimistä ja keräämistä pitkän tovin. Lapset myös kertoivat muulle esikouluryhmälle jokamiehen oikeuksista viimeisellä toimintakerralla, kun keskustelimme siitä mitä olimme projektin aikana tehneet.

”No tossahan jo niinku että muistivat jopa nää jokamiehen oikeudet, ja mitä niinku mikä on sallittua ja mikä ei. Ja must se oli kiva että niitäkin tuli kerratua sillein luontevasti siellä metsässä useampaan kertaan.”

Kestävän kehityksen periaatetta, yhdessä tekemistä, en varsinaisesti lapsille opettanut, mutta puhuimme yhdessä tekemisen tärkeydestä ja siitä kuinka esimerkiksi metsän roskaamista ja näiden roskien keräämistä ajatellen meidän jokaisen tekemisellä on merkitystä. Toimintaa jälkikäteen arvioituna oli mielestäni parempi, että kestävän kehityksen periaate jäi vain taust-

talle, koska jokamiehen oikeudet ovat konkreettisempia sekä ne pystyi helposti ottamaan mukaan toimintaan metsässäkin, jonka vuoksi ne myös varmasti jäivät lasten mieliin paremmin. Arvioituna tämä tavoite tuli saavutettua hyvin, vaikka kestävä kehityksen periaate omalta osaltaan oikeastaan poistuikin tavoitteesta toiminnan aikana.

Onnistumisen kokemusten saavuttaminen projektissa niin yksilöinä kuin ryhmässä oli myös toiminnan kertakohtaisissa tavoitteissa sekä päätavoitteena. Yksilönä onnistumisen kokemusia tuli varmasti jokaiselle, koska jokainen osallistui toimintaan aktiivisesti ja sai tuotua omat mielipiteensä ja ajatuksensa julki omalla tavallaan. Projektin aikana lapset toimivat hyvin yhteistyössä ja ottivat kerta kerralta toisiaan paremmin huomioon. Aluksi jouduin ohjaamaan lapsia yhdessä tekemiseen, mutta majaa rakennettaessa he jo yhdessä keskustelivat kuinka mahdollisesti saisivat raskaita puita liikutettua ja mihin kohtaan niitä olisi hyvä laittaa.

”... ryhmässä toimiessa varmasti kaikki on saanu just niitä onnistumisen kokemusia, et ne on kuitenkin niinku mun mielestä hienosti oppinu auttamaan toisiaan... et ehkä enempi ollu yhdessä tekemisen meininkiä ja lähentänyt myös niitä lapsia jotka ei oo yleensä leikkiny keskenään.”

Näkyvimpänä onnistumisen kokemukset olivat nähtävillä yhden syrjäänvetäytyvän lapsen kohdalla. Toimintakertojen aikana lapsi sai rohkeutta tuoda omia näkemyksiään esille sekä vastuutehtävien myötä hän osallistui toimintaan aktiivisemmin. Lapsen rohkeuden lisääntyminen oli selvästi nähtävillä varsinkin kirkonrotta leikissä, jonka aluksi hän ei oikein ymmärtänyt leikin periaatetta eikä myöskään uskaltanut mennä piiloon tai olla piilossa yksin. Kun leikkiä oli leikitty useampana päivänä, huomasin, että hän meni jo yksin piiloon ja alkoi kehitellä leikkiin omaa strategiaansa. Viimeisellä kerralla kuulin, että hän sanoi toiselle lapselle, joka oli häntä seuraamassa samaan piiloon, ettei tämän kannata tulla samaan paikkaan. Myös työntekijät arvioivat, että varsinkin tälle yhdelle lapselle toiminnasta oli suuri hyötyä.

”Onnistumisen tunteet, noh mul tulee nyt heti mieleen tää... meilhän on tää yks lapsi joka selkeesti vetäytyy syrjään nii kiinnitin vaan huomiota, että tänä aamuna hän meni suoraan siihen niinku sit tän majan alle, että hän ei mennyt enää syrjään. Ja sitten, et osallistu niihin leikkeihin ja tota sä sait kuitenkin hänet joka kerta, et vaik hän meni syrjään, nii ihan semmosilla pienillä jutuilla. Ja sitten, että varmaan niinku hänelle mahtavia kokemuksia oli ne, et sä annoit niit semmosia vähän niinku luottotehtäviäkin, että johda sä joukkoa nyt ensimmäisenä.”

Toiminnan tavoitteena oli myös kannustaa päiväkodin henkilökuntaa jatkossa hyödyntämään lähimetsää enemmän sekä antaa heille uusia ideoita tätä varten. Päiväkodin henkilökunta oli

opinnäytetyöprojektin alusta saakka innoissaan toiminnasta ja toiminta vaikutti olevan heillekin mieleistä. Arviointikeskustelussa puhuessamme lähimetsän hyödyntämisestä, he toivat esille, että projekti on ollut luonteeltaan erittäin miellyttävä ja he ovat alkaneet jo pohtia, että pitäisikö samankaltaista, projektityyppistä tekemistä kokeilla pienryhmien kanssa seuraavalla toimintakaudella. Myös tulevia retkiä pohtiessa työntekijä toi esille, että jatkossa retkiä tullaan varmasti tekemään enemmän juurikin metsään.

”Mul ainakin niinku tavallaan vahvistu se, että kun meiän tavoitteenahan oli, että me lisätään sitä metsässä leikkimistä, nii mä niinku tavallaan jo mietin ens syksyä. Et joo, että et me ei tehä varmaa paljon muita retkiä kun metsään... Et hyvin paljon enemmän sellasta, ehkä tämmöstä projektiluontosta, että et niinku jakaa ryhmää pienryhmiin ja sillein, että vähän jokainen pääsee, jokainen pienryhmä vuorollaan, ehkä johonkin tommoseen majaprojektiin.”

”... Niinku tää vahvistaa meilleki sitä et et tämmönen projektiluontonen vois niinku hyödyttää lapsia enemmän.”

Omien ryhmänhallinta ja suunnittelutaitojeni arvioin kehittyneen erittäin paljon tämän opinnäytetyön aikana. Opinnäytetyön suunnittelu on ollut monipuolinen prosessi, joka on vaatinut useiden erilaisten näkökulmien pohtimista sekä perehtymistä aiheeseen monien lähteiden pohjalta. En ollut koskaan aiemmin päässyt suunnittelemaan yksin näin laajaa projektia, joten toiminnan suunnittelu huomioon ottaen lapset, henkilökunnan toiveet, lähimetsän mahdollisuudet sekä muut resurssit on ollut erittäin opettavaista. Koska projekti oli kokonaisuudessaan erittäin onnistunut, koen, että olen onnistunut sen suunnittelussa. Myös työntekijöiden arvioiden perusteella projekti oli suunniteltu hyvin huomioon ottaen kaikki siihen liittyvät seikat.

Ryhmänhallintaa olen jonkin verran päässyt harjoittelemaan työharjoitteluideni sekä työkokemukseni lomassa, mutta koska jokainen ryhmä on erilainen, voi tässä vain kehittyä koko ajan. Tämän projektin tiimoilta olen oppinut, että ryhmänhallinta ei aina ole kurin ja järjestyksen ylläpitoa, vaan myös luottamuksen osoitusta sekä riittävän vapauden antamista toiminnan onnistumisen takaamiseksi. Myös toiminnan mahdollistaminen on mielestäni tärkeä ryhmänhallinnan keino, koska kun puitteet toiminnan tekemiselle on kunnossa, on ryhmä helpommin hallittavissa. Työntekijöiden arvioinnin mukaan ryhmä oli kokoajan hyvin hallinnassa ja ohjasin heitä rauhallisesti, mutta tarvittaessa jämakästi. Työntekijät kokivat, että lapset huomasivat minun ohjaajana luottavan heihin toiminnan aikana. Omasta mielestäni osasin olla metsässä levollisin mielin, koska lasten toimintaan ei tarvinnut kokoajan olla puuttumassa ja sitä rajoittamassa. Tämä on myös varmasti yksi kyseisen pienryhmän ominaisuuksista, mutta kokonaisuudessaan ryhmänhallintakin sujui mielestäni hienosti.

”... just sillon ku mä ekalla kerralla sanoin sulle jo, et sit ku nää oli vähän jännittyneitä ja oli vähän enemmän ääntä ja semmosta, jännitti se ensimmäinen kerta, nii sä heti alusta asti olit sillai johdonmukainen aina ja sillai jämmäkkä, koska se oli mitä he siin kohtaa tartti. Et niinku liian vaan juuri sopivasti. ”

”ja sit sä osasit jotenkin näyttää lapsille et sä luostat siihen et ne pitää niistä rajoista kiinni et sul ei ollu semmonen hätä et ei ei saa mennä sinne tai niinku että lapset niinku tiesi että sä luostat. ”

Pedagogisena oppimistavoitteenani oli havainnointitaitojen kehittäminen lapsen ja lapsiryhmän havainnoinnin osalta. Havainnointilomakkeen tekeminen, oli mielestäni haastava osa tätä tavoitetta. Perehdyin erilaisiin havainnointilomakkeisiin ja määrittämiäni tavoitteiden perusteella pyrin luomaan mahdollisimman tarkkoja teemoja, joita toiminnassa havainnoisimme. Muokkasin havainnointilomaketta useita kertoja ennen toiminnan alkua, enkä missään vaiheessa ollut täysin varma sen toimivuudesta. Käytettyäni havainnointilomaketta, koen, että siinä olisi ollut kehitettävää. Sen osa-alueet olivat osiltaan melko laajoja ja toisaalta taas osa alakohdista oli jopa liian tarkkoja. Työntekijöiden vastauksistakin huomasin, että heidän oli haastava keksiä jokaiseen kohtaan kattavasti täytettä, kun monet asiat sai kirjoitettua yhteen lauseeseen. Pääsääntöisesti kuitenkin havainnointilomakkeessa kysyttiin oikeita asioita toimintaan liittyen vaikka ne olisikin voinut kysyä vieläkin tiiviimmin.

Kirjoitin itse havaintoni havainnointilomakkeeseen vasta päiväkodilta lähtiessäni. Tämän vuoksi omiin lomakkeisiin en saanut lasten sanatarkkoja kommentteja ja havaintoni olivat enemmän kokonaisuuksia arvioivia, kuin pieniin asioihin puuttuvia. Kuitenkin yhdistäessäni omat ja työntekijöiden havainnot, sain paljon materiaalia opinnäytetyön arviointiin. Omat havainnointi taitoni ovat kehittyneet toiminnan aikana. Aiemmissa projekteissani en ole havainnoinut toimintaa samalla tavalla tällaisessa mittakaavassa, joten kokemus oli uusi ja miellyttävä. Havainnointi on mielestäni erittäin tärkeä osa yleisestikin varhaiskasvatuksen kuin yksittäisen lapsen kehityksen arviointia, joten uskon jatkossakin hyötyväni opinnäytetyön mukanaan tuomasta havainnointikokemuksesta. Havainnointia tehdessäni ymmärsin myös, kuinka tärkeää on havainnoida niin sanotusti hetkessä, eli seurata toimintaa tarkasti ja heti kirjata asiat ja kommentit ylös.

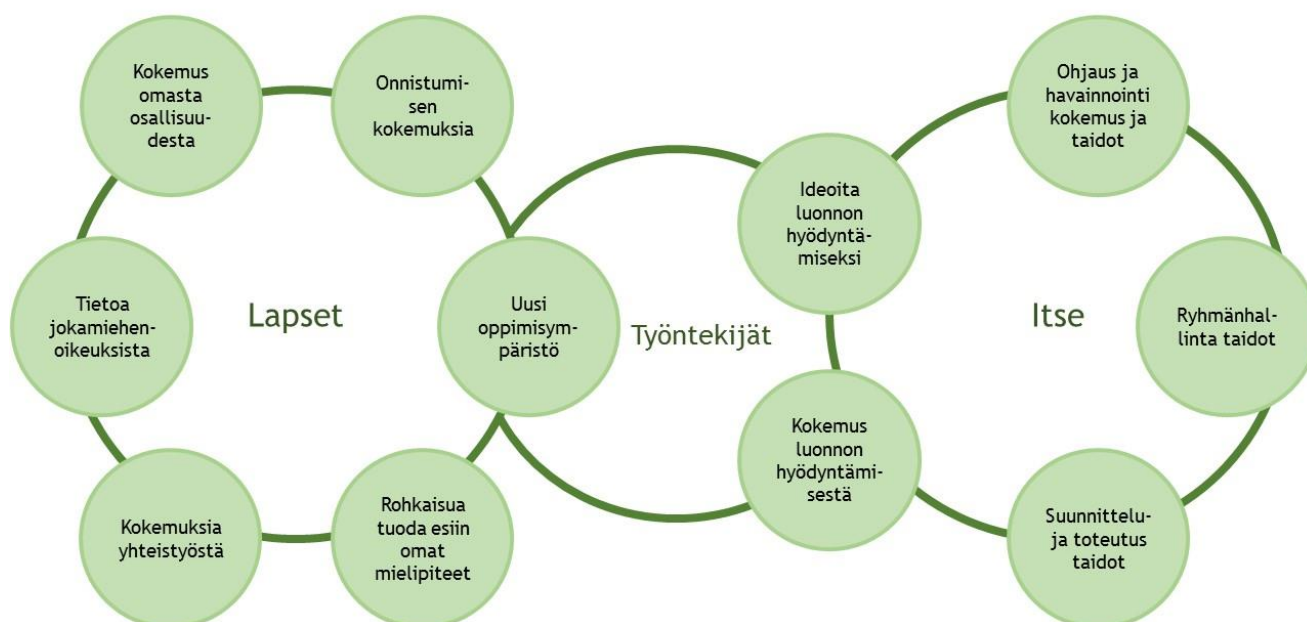
Kokonaisuudessaan toiminnan tavoitteet täyttyivät hyvin. Muokkasin tavoitteita useaan otteeseen ennen varsinaisen toiminnan alkua, joten ne olivat toiminnan alettua konkreettiset ja selkeät. Ainoa tavoite, jota näin jälkikäteen voisi vielä muokata, on jokamiehen oikeuksia ja kestävän kehityksen periaatetta koskeva tavoite. Tästä ottaisin kestävän kehityksen yhdessä

tekemisen periaatteen osuuden pois. Muuten tavoitteet ovat sopivat tämän tyyppiseen toimintaan.

8 Arvioinnin yhteenveto ja luotettavuus sekä toiminnan eettisyys

Kokonaisuutena arvioituna toiminta antoi paljon kokemuksia jokaiselle siihen osallistuneelle henkilölle. Omasta näkökulmastani sain paljon kokemusta ryhmän ohjauksesta sekä toiminnan havainnoinnista. Lisäksi ryhmänhallinta sekä toiminnan suunnittelu ja toteutus taitoni kehittivät toiminnan aikana. Näiden lisäksi, niin minä kuin työntekijätkin, saimme uusia ideoita luonnon hyödyntämiseksi ja samalla saimme kokemuksen tämän tyyppisesti luontoprojektista.

Niin lapset kuin päiväkodin työntekijät saivat käyttöönsä uuden oppimisympäristön, rakentamamme majan. Lapsille tuli monta muutakin kokemusta toiminnan kautta, kuten kokemukset onnistumisesta, yhteistyötä sekä omasta osallisuudesta tässä projektissa. Lisäksi lapset oppivat jokamiehenoikeuksia ja ainakin osa heistä sai selvästi rohkeutta tuoda omat mielipiteensä ryhmässä esiin. Projekti oli niin lasten kuin aikuisten mielestä mieluisa ja havainnoinnin perusteella lapset nauttivat toiminnasta. Omasta puolestani voin todeta, että tämän oppinnäytetyön kautta olen oppinut hyvin paljon ja saanut uutta perspektiiviä lastentarhanopettajan työhön. Tulen varmasti jatkossa monipuolisemmin huomioimaan luonnon sekä pienryhmätöiden työskennellessäni lasten parissa.

Kuva 16: Yhteenveto oppinnäytetyön avulla saavutetuista kokemuksista

Arvioinnin kattavuus on sen luotettavuuden kannalta tärkeä seikka. Arviointia on hyvä tehdä usean henkilön voimin ja siinä on hyvä käyttää eri menetelmiä. Kaikki arviointimenetelmät eivät sovi kaikkeen toimintaan, joten tilanteen mukaan on hyvä pohtia arviointimenetelmien soveltuvuutta ja sitä, pystytäänkö niillä oikeasti arvioimaan kaikkia tarvittavia piirteitä toiminnassa. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 113-114.) Tämän opinnäytetyön arviointiin käytetyt menetelmät ovat antaneet opinnäytetyöstä realistisen ja kattavan kokonaisarvioinnin. Toiminta oli kahden päiväkodin työntekijän arviointien mukaan onnistunutta ja lasten kommenttien ja heistä tehtyjen havaintojen perusteella he nauttivat toiminnasta. Lisäksi olen itse arvioinut opinnäytetyön saavuttaneen tavoitteensa ja sen olleen erittäin hyvin onnistunut projekti kokonaisuudessaan.

Arvioitaessa opinnäytetyötä Laurean opinnäytetyön arviointikriteereiden perusteella koen opinnäytetyön onnistuneen monessa kohdassa hyvin. Työn innostavuus ja luovuus rajoittui pääsääntöisesti koskemaan vain tätä kyseistä päiväkotia, koska työtä ei tällaisenaan oikeastaan pysty hyödyntämään esimerkiksi muissa päiväkodeissa. Kuitenkin työn tutkimuksellisuutta ja toteutusta ajatellessa opinnäytetyö oli suunniteltu ja toteutettu hyvin, menetelmät ja teoreettinen viitekehys vastasivat kohderyhmää ja raportissa käsitellään selkeästi opinnäytetyöprosessia. Lisäksi kumppanuutta ja autenttisuutta pohtiessa yhteistyö päiväkodin kanssa oli tiivistä sekä päiväkodin työntekijöiden arvioiden mukaan projektista on myös ollut heille hyötyä ajatellen heidän tulevaisuuden työtään.

Eettinen pohdinta ja sen yhdistäminen toimintaan nähdään usein ammatillisuuden tunnusmerkkinä. Ammattimaisen toiminnan keskeisenä lähtökohtana on asiakaslähtöisyys, koska asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen ei onnistu ilman asiakkaan toiveiden ja tarpeiden kartoittamista (Talentia Ry 2013, 5-11). Opinnäytetyöni lähtökohtana oli yhteistyöpäiväkodin tarve opinnäytetyölle, joka käsittelisi jollakin tavalla luonnon hyödyntämistä varhaiskasvatuksessa.

Asiakaslähtöisyys opinnäytetyössäni käsittää työelämlähtöisyyden lisäksi myös lapsilähtöisyyden. Työelämlähtöisyys tässä opinnäytetyössä näyttäytyi toiminnan suunnitteluna yhteistyössä työelämän edustajien, eli päiväkodin työntekijöiden kanssa. Opinnäytetyön toiminnallisen osuudessa pyrittiin lapsilähtöisyyteen, mutta melko suuri eettisen pohdinnan kysymys onkin, että oliko toiminta sitä todellisuudessa? Toiminnalle oli valittu valmiiksi aihe ja jokaisen toimintakerran osalta toiminta oli pääpiirteittäin suunniteltu. Toisaalta lapsiryhmän käsissä oli majan suunnittelu, paikan valinta, materiaalien valinta metsässä saatavilla olevista materiaaleista sekä konkreettisesti majan rakentaminen. Toiminta tasapainoili molempien, niin aikuisjohtoisuuden kuin lapsilähtöisyyden välillä. Lapsilähtöisyys näyttäytyi tässä työssä lasten äänien, ideoiden ja ajatuksien kuulemisena sekä lapsille annettuna vapautena toiminnan ete-

nemisen suhteen kun taas aikuisjohtoisuus oli selkeästi aikuisen suunnittelema toiminnan runko sekä tarvittava ohjaus toiminnasta toiseen.

Asiakassuhteen luottamuksellisuus ja salassapito ovat konkreettinen ja tärkeä osa ammattieettisiä ohjeita ja periaatteita (Talentia Ry 2013, 19-23 ; Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2011,189-190). On eettisesti tärkeää pohtia opinnäytetyöhön osallistuvien henkilöiden yksityisyyden suojaamista. Sen osalta on tärkeää kunnioittaa osallistujia koskevaa tietoa sekä käsitellä niitä tarpeen mukaan luottamuksellisesti. (Robson 2001, 54-55). Lasten anonymiteetin suojaaminen oli tärkein eettisen pohdinnan aihe tässä opinnäytetyössä, koska opinnäytetyön toteuttamiseen osallistuvia lapsia ei pidä pystyä tunnistamaan opinnäytetyön raportin perusteella. Yhteistyöpäiväkodista puhutaan kaikissa vaiheissa vantaalaisena päiväkotina, ei suoraan päiväkodin nimellä. Lisäksi lasten nimiä tai muita tunnistetietoja ei mainita missään vaiheessa. Näillä toimilla pyritään takaamaan, ettei kukaan opinnäytetyön lukija pysty yhdistämään lapsia tai päiväkotia toisiinsa.

Päiväkodin työntekijät tekivät valinnat mukaan toimintaan tulevien lasten osalta. Eettisyyden kannalta oli tärkeää pohtia miksi lapset on ryhmään valittu. Mukana ryhmässä oli siis niin sanottuja tukilapsia, joilla työntekijät arvioivat olevan hyvä suomenkielentaito, leikki- taidot sekä he olivat jo valmiiksi innostuneita metsäretkistä ja rakenteluleikeistä. Lisäksi mukana oli lapsia, joiden suomenkielentaito oli heikompaa sekä jotka vetäytyivät lapsiryhmässä enemmän syrjään ja jäivät usein leikkien ulkopuolelle. Lasten valinnassa tuli noudattaa oikeudenmukaisuutta, kuten kaikessa sosiaalialan ammatillisessa työssä. Oikeudenmukaisuus, epäoikeudenmukaisuus ja tasa-arvo ovat käsitteitä, joita eettistä pohdintaa tehdessään joutuu usein pohtimaan. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2011, 170-171.) Viimeisellä toimintakerralla maja päätettiin esitellä koko esikouluryhmälle osakseen sen takia, että lapset saisivat esitellä työtään ja näin kaikki tietäisivät mitä olemme tehneet sekä osaksi siksi, että kaikki lapset saisivat jollakin tavalla olla mukana projektissa.

Lasten osallisuus oli avainasemassa toiminnan toteutumisessa, joten oli siis eettisesti tärkeää pohtia keinoja tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Talentia Ry:n (2013, 8) ammattieettisissä ohjeissa nostetaan esiin ammattilaisen velvollisuus tarjota asiakkaille heidän osallisuuttaan lisäävää toimintaa. Lasten osallisuuden lisääminen tulee esille niin ympäristökasvatuksen kuin itse majanrakennuksen näkökulmista. Ympäristökasvatuksessakin tärkeää on, että jokainen kokee voivansa vaikuttaa ympärillään olevaan ja majaprojektissa jokaisen lapsen osallisuus näkyi henkilökohtaisessa huomioimisessa sekä ryhmän jokaisen lapsen osallistumisoikeuden takaamisessa majan suunnittelu- ja rakennusvaiheissa.

Tutkimuseettisesti lupa-asiat olivat merkittävässä roolissa opinnäytetyössä. Opinnäytetyölle haettiin tutkimuslupa Vantaan kaupungilta, joka myönnettiin toukokuussa 2015. Tutkimus-

luvan lisäksi allekirjoitimme yhteistyöpäiväkodin työntekijöiden kanssa kirjallisen sopimuksen opinnäytetyön toteutuksesta, jotta tarvittaessa pystymme todentamaan mitä olemme sopineet opinnäytetyöhön liittyen. Lisäksi, koska toiminta toteutettiin alaikäisten lasten kanssa, esitin rikostaustatoteeni päiväkodin työntekijöille.

Arvioinnin kannalta eettisesti perusteltua on pohtia tutkittavien ja toimintaan osallistuvien suostumusta. Arviointia tehtäessä onkin ensiarvoisen tärkeää, että henkilöt tietävät olevansa arvioinnin kohteina. Suostumuslomake on yksi tapa varmistaa asianomaisten ymmärrys toimintaan osallistumisesta. Lomakkeessa on tärkeää ottaa huomioon, että toiminnasta kerrotaan oleelliset tiedot ja, että kieli on ystävällistä ja selkeää. (Robson 2001, 51; Heikka, Hujala & Turja 2009, 116-117.) Koska työ toteutettiin alaikäisten lasten parissa, pyydettiin toimintaan osallistuvien lasten huoltajia palauttamaan päiväkodilla kirjallinen toimintalupalomake. Toteutusta havainnoitiin myös kuvien ja videoiden avulla, joten näidenkin ottamiseen ja havainnointiin pyydettiin kirjallinen lupa. Päiväkodilla on valmiiksi kuvaus- ja videointiluvat kaikista lapsista, mutta varmistimme opinnäytetyön luotettavamman havainnoinnin pyytämällä sitä varten erikseen kuvausluvat.

Huoltajille toimitettavien lupalomakkeiden kohdalla kiinnitin huomiota niiden ymmärrettävyyteen ja selkeyteen. Koska päiväkodin asiakaskunta on monikulttuurinen, kirjoitettiin lomake erittäin selkeästi, jotta jokainen huoltaja varmasti ymmärsi mihin suostuu. Lupalomakkeista pyydettiin palautetta ohjaavalta opettajalta, opponointi parilta sekä päiväkodin henkilökunnalta ennen kuin ne toimitettiin lasten vanhemmille. Jokaisen toimintaan osallistuneen lapsen huoltajalta saatiin luvat niin osallistumiseen, valokuvaamiseen kuin videoimiseen.

Lupalomake oli myös eettisesti yksi tärkeä yhteistyöväline lasten vanhempien kanssa. Vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö on tärkeä osa varhaiskasvatusta, joten halusin omassa opinnäytetyössäni tuoda osaltaan näkyväksi myös kasvatuskumppanuuden arvostamisen ja sen merkityksen, että vanhemmat tietävät ja pystyvät myös vaikuttamaan siihen, millaiseen toimintaan heidän lapsensa osallistuvat päiväkodissa. Toiminnan aikana en tehnyt kasvokkain yhteistyötä lasten vanhempien kanssa ollenkaan vaan yhteistyö vanhempien kanssa käsitti heille toimitetun tiedotteen toiminnasta, jonka yhteydessä oli myös lupalomake sekä lopuksi koteihin jaetun muiston, jossa kerroin mitä olimme projektin aikana tehneet.

Lähdekriittisyys ja lähteiden luotettava valinta on erittäin tärkeä eettinen kysymys teoreettisen viitekehyksen kannalta. Tässä opinnäytetyössä on pyritty käyttämään monipuolisesti erilaisia tutkimus- ja teorialähteitä. Lähteiden valinnassa kiinnitettiin huomiota varsinkin lähteiden julkaisijaan sekä julkaisuvuoteen. Tietojen ajankohtaisuuden ja paikkansa pitä-

vyiden takaamiseksi opinnäytetyöhön ei otettu mukaan ennen vuotta 2000 julkaistuja materiaaleja.

9 Pohdintaa luonnon hyödyntämisestä varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyön toteutuksen perusteella koen oman haluni työskennellä lasten kanssa kasvaan. Uskon, että jos tulen tulevaisuudessa työskentelemään lastentarhanopettajana päiväkodissa, otan itse tarkemmin huomioon luonnon ja leikkien merkityksen lasten kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Lisäksi luonnon monipuolinen hyödyntäminen oppimisympäristönä on mielestäni ensiarvoisen tärkeää ja sitä tulisi korostaa nykypäivän varhaiskasvatuksessa entistäkin enemmän.

Opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen ja siitä kertoi myös se, että opinnäytetyön hankeinfossa useampi päiväkotitoivoi luontoon liittyvää opinnäytetyötä. Lapsiin ja luontoon liittyviä opinnäytetöitä on Laureassakin tehty vuosien saatossa useita ja tämän perusteella koenkin, että vaikka Suomessa luonto on tärkeässä osassa monien ihmisten elämää, emme kuitenkaan osaa hyödyntää sitä omassa työssämme tai lasten kasvatuksessa riittävästi. Luonnon hyvinvointia lisäävistä vaikutuksista kaikenikäisten ihmisten keskuudessa on varsinkin viime vuosina kirjoitettu paljon (ks. esim. Yli-Viikari 2011; Polvinen, Pihlajamaa & Berg 2012). Koska olemme tiedostaneet luonnon lisäävän ihmisten hyvinvointia, olisi mielestäni erityisen tärkeää ottaa luonto mukaan kaikkeen ihmisten kanssa tapahtuvaan työskentelyyn mahdollisimman monipuolisesti.

Luontoon liittyviä opinnäytetöitä tullaan varmasti jatkossakin tekemään ainakin samaa tahtia kuin tähänkin mennessä. Omasta opinnäytetyöstäni pystyisi hyvin kehittämään useita uusia luontoon liittyviä opinnäytetöitä. Esimerkkinä itselleni tuli mieleen opinnäytetyö, joka korostaisi varsinkin luonnossa tapahtuvan pienryhmätoiminnan merkitystä lasten kasvu- ja kehitykselle. Tämän lisäksi esimerkiksi valmiiden projektien viikkojen suunnitteluun päiväkodeille tarjottavaksi voisi olla hyödyllistä ja auttaa päiväkoteja hyödyntämään luontoa enemmän. Kun projektiviikot olisi pääpiirteittäin suunniteltu valmiiksi, pystyisivät varmasti kaikki päiväkodit ottamaan ne helposti mukaan viikko-ohjelmiinsa, kun suunnitteluun ei menisi niin kauan aikaa.

Oman opinnäytetyöni perusteella liputtaisin päiväkodeissa tapahtuvan pienryhmätoiminnan puolesta. Pienryhmässäni olleet lapset pystyivät paremmin tuomaan omia mielipiteitään esille ja aikuisen oli mahdollista antaa heille enemmän henkilökohtaista huomiointia, kuin ison ryhmän kanssa toimittaessa. Yhteistyöpäiväkodin työntekijätkin kokivat, että projektimuotoisesta pienryhmissä tapahtuvasta toiminnasta voisi olla suuri hyöty varsinkin niille lapsille, joiden on hankala solmia kaverisuhteita ja päästä mukaan isomman ryhmän toimintaan. He myös

ilmaisivat, että tulevat jatkossa ehkä kokeilemaan enemmän opinnäytetyöni kaltaisten projektien toteuttamista oman ryhmänsä lasten kanssa.

Oman kokemukseni mukaan päiväkodeissa aikuisilla on niin paljon töitä, että pienten yksinkertaisten luontoon liittyvien kokemusten tarjoaminenkin voi unohtua ja päivät vain kuluvat eteenpäin ilman, että asiaan edes osataan kiinnittää huomiota. Toivon opinnäytetyöni olevan ainakin yhteistyöpäiväkodille muistutus siitä, kuinka tärkeää ja loppujen lopuksi myös helppoa luonnon hyödyntäminen lasten kanssa toimittaessa on. Toivottavasti myös muut päiväkodit ja lasten kanssa työskentelevät hyödyntäisivät Suomen monipuolista luontoa enemmän ja muis-taisivat sen vaikutukset ihmisten hyvinvointiin.

Lähteet

- Cantell, H. & Koskinen, S. 2004. Ympäristökasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä. Teoksessa Cantell, H. (toim.) Ympäristökasvatuksen käsikirja. Juva: WS Bookwell. 60-78.
- Espinassous, L. 2010. Rakennetaan maja! Suomentanut Kumpulainen, S. Italia: Nemo. Ranskankielinen alkuteos 2006.
- Furu, T. 2009. Kohti kouluikää. Teoksessa Jantunen, T. & Lautela, R. (toim.) Kuningasvuosi - Leikin kulta-aika. Helsinki: Tammi, 88-96.
- Green Care Finland. Mitä on Green Care. Viitattu 27.3.2015.
<http://www.gcfinland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko;jsessionid=C469A3143549D5A9177FCE73EEDE4736.14>
- Hakkarainen, P. 2002. Kehittävä esiopetus ja oppiminen. Juva: WS Bookwell.
- Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi. Vantaa: Printell.
- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Juva: Bookwell.
- Husu, H. 2010. Esiopetusikäisten lasten varhaiskasvatuksen fyysiseen ympäristöön liittyvät merkitykset. Pro Gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 16.7.2015.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25755/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201012283222.pdf?sequence=1>
- Jantunen, T. 2009. Kuusivuotiaan kehityspsykologiaa. Teoksessa Jantunen, T. & Lautela, R. (toim.) Kuningasvuosi - Leikin kulta-aika. Helsinki: Tammi, 73-87.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. 2000. Alle kouluikäisen lapsen maailma. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Järvinen, K. 2014. Mistä on pienten lasten oppimisympäristöt tehty? Pienten lasten oppimisympäristöt vertailussa. Tarkastelun kohteena valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma Suomessa, Ruotsissa, Englannissa ja Uudessa Seelannissa. Pro gradu tutkielma. Oulun yliopisto kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 6.4.2015. <http://herkules.oulu.fi/thesis/nbnfioulu-201502131086.pdf>
- Kahri, M. (toim.) 2003. Lapsen arki on leikkiä II. 3-6-vuotiaat leikin maailmassa. Kauhava: Pienperheyhdistys.
- Kalliala, M. & Tahkokallio, L. 2001. Yhteinen leikki. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Finn lectura. 33-61.
- Karling, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2008. Lapsen aika. 11., uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Kärkkäinen, A-M. 2003. Leikki esiopetuksessa. Pro gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 8.4.2015.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10519/G0000492.pdf?sequence=1>
- Luomi, A., Paananen, J., Viberg, K. & Virta, L. 2010. Keke päiväkodissa. Kestävän kehityksen opas. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus.
- Lyytinen, P. & Lyytinen, H. 2002. Tiedollinen kehitys lapsuudessa. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Pesästä lentoon. 3. painos. Vantaa: Dark.

Matikainen, E. 2008. Lasten orientoituminen luonnonympäristöön. Teoksessa Helenius A. & Korhonen, R. Pedagogiikan palikat. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit. 154-164.

Metsähallitus. 2015. Luonto houkuttelee liikkumaan. Viitattu 27.3.2015.
<http://www.luontoon.fi/retkeilynabc/terveyttajahyvinvointialuonnosta/luontoliikunta>

Meskanen, P. 2006. Pieni majakirja. Espanja: Tammi.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut. 2014. Eväitä lähiluonnosta elämään. Toimintatuokioita päiväkotij- ja peruskouluryhmille toteutettavaksi lähiluonnossa. Viitattu 16.7.2015.
http://www.mikkeli.fi/sites/mikkeli.fi/files/atoms/files/toimintatuokiovihkonen_0.pdf

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2011. Ammattina sosionomi. 1.-2 painos. WSOYpro.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5., uudistettu painos. Juva: PS-kustannus.

Opetushallitus. 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 3.4.2014.
http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetuslautakunta. 2012. Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 3.4.2015.
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/84881_www_Vantaan_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf

Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä. Juva: Bookwell.

Parikka-Nihti, M. Pieniä puroja. Kasvua kohti kestävästä kehitystä. Lasten Keskus.

Piispanen, M. 2008. Hyvä oppimisympäristö. Oppilaiden, vanhempien ja opettajien hyvyyskäsitusten kohtaaminen peruskoulussa. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino.

Polvinen, K., Pihlajamaa, J. & Berg, P. 2012. Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille. Kansallinen hyvinvointiverkosto. Viitattu 29.3.2015.
https://www.sitra.fi/julkaisut/muut/Luonnosta_hyvinvointia_lapsille_ja_nuorille.pdf

Rappe, E., Lindén, L. & Koivunen, T. 2003. Puisto, puutarha ja hyvinvointi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Robson, C. 2001. Käytännön arvioinnin perusteet. Suomentanut Lindqvist, T., Maaniittu, M., Niemi, E., Paasio, P. & Paija, L. Helsinki: Tammi. Englanninkielinen alkuteos 2000.

Stjerna-Häkämies, M. 2015. Metsän taikaa, luonto esiopetuksen opetusympäristönä. Pro Gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 16.7.2015.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/45748/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201504301698.pdf?sequence=1>

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura. 2014. Mitä ympäristökasvatus on? Viitattu 26.3.2015.
<http://www.ymparistokasvatus.fi/mita-ymparistokasvatus-on>

Talentia Ry. 2013. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki.

Tapola, K. & Louhi, K. 2010. Maunon maja. Hämeenlinna: Tammi.

Tulkki, A. 2012. Green Care - Hyvinvoinnin luontolähtöistä tukemista. Teoksessa Jankkila, H. (toim.) Green Care - Hyvinvointia pohjoisen luonnosta. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja C nro 30. Rovaniemi: Rovaniemen ammattikorkeakoulu, 13-25.

Tuunanen, P., Tarasti, M. & Rautiainen, A. (toim.) 2012. Jokamiehen oikeudet ja toimiminen toisen alueella. Helsinki: Edita Prima.

Vanhempainnetti. Lapsen itsetunnon tukeminen. Viitattu 4.8.2015.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/lapsen_itsetunnon_tukeminen/

Vantaan kaupunki. 2011. Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelma. N-paino.

Vehkalahti, R. & Urho, T. 2013. Leikki on totta! Näkökulmia vapaan leikin tukemiseen. Helsinki: Lasten keskus.

Viittala, K. 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Tammi.

VKK-metro. Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö VKK-Metro. Viitattu 14.9.2015. http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/tietoa_vkk-metrosta

VoiMaa! -hanke. Luonto hyvinvoinnin lähteenä - Suomalainen Green Care. Forssa Print.

Vuorisalo, M. 2004. Ken leikkiin ryhtyy - Leikki lasten välisenä sosiaalisena ilmiönä. Pro gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 8.4.2015.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18188/G0000698.pdf?sequence=1>

Walliman, N. 2011. Your research projekt. 3. painos. SAGE.

Yli-Viikari, A. 2011. Luonnon vaikutukset hyvinvointiin. Viitattu 27.8.2015.

https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/mita/vaikuttavuus/sitra3_0.pdf

Ympäristöministeriö. 2013. Kestävän kehityksen periaatteet. Viitattu 3.4.2015.

http://www.ym.fi/fi-fi/Ymparisto/Kestava_kehitys/Kestavan_kehityksen_yhteiskuntasitoumus/Kestavan_kehityksen_periaatteet

Julkaisemattomat lähteet:

Laurean opinnäytetyöohje. 2011. Tulostettu 21.3.2015.

Kuvat

Kuva 1: Tutkimusretkellä metsässä.....	19
Kuva 2: Piirustusprojekti	22
Kuva 3: Maja ja kaverit kuvassa	23
Kuva 4: Jokainen valmis piirustus oli uniikki.....	24
Kuva 5: Etsimässä lempipaikkoja.....	25
Kuva 6: Roskat kerättiin pois luonnosta ja vietiin roskikseen.....	26
Kuva 7: Majan paikan tutkimista	27
Kuva 8: Löydetyt materiaalit piti kantaa yhdessä majalle	28
Kuva 9: Yhteistyöllä isotkin puut siirtyivät helposti	29
Kuva 10: Jokainen lapsista oli hienosti mukana toiminnassa.....	30
Kuva 11: Majan rakennuksen suunnittelua ja toteutusta	31
Kuva 12: Yhdessä pohdittiin kuinka majasta saataisiin kaikille mielekäs	32
Kuva 13: Katon paikalleen laittaminen	33
Kuva 14: Majan valmistuttua oli hyvä rentoutua ja aloittaa pieni leikki.....	34
Kuva 15: Katon paikalleen laittaminen ennen majan esittelyä muille eskareille	35
Kuva 16: Yhteenveto opinnäytetyön avulla saavutetuista kokemuksista	50

Liitteet

Liite 1 Tavoitteet	61
Liite 2 Toiminta- ja kuvauslupa	63
Liite 3 Havainnointilomake.....	65
Liite 4 Arviointilomake.....	67
Liite 5 Muisto	69

Liite 1 Tavoitteet

Toiminnan päätavoitteet;

1. Opettaa lapsille kestävän kehityksen yhdessä toimimisen periaatetta sekä jokamiehen oikeuksia.
2. Onnistumisen tunteiden saavuttaminen projektissa yksilöinä ja ryhmänä toimittaessa.
3. Lähimetsän käytön lisääminen päiväkodin arjessa
4. Ryhmänhallinta ja suunnittelutaitojen kehittyminen sekä pedagogisen osaamisen lisääminen toiminnan havainnoinnin osalta.

Kertakohtaiset tavoitteet;

1.kerran tavoitteet - Tutustuminen ja hyvän alustan luominen vuorovaikutus- ja luottamus-suhteelle sekä ympäristökasvatuksen periaatteiden oppiminen (kestävä kehitys: yhdessä tekeminen - jokainen voi vaikuttaa ja ympäristöstä huolehtiminen kuuluu kaikille sekä jokamiehen oikeudet: ei saa roskata, kaataa tai vahingoittaa puita tai ottaa sammalta, jäkälää, maainesta eikä puuta.)

2.kerran tavoitteet - Jokaisen lapsen henkilökohtainen huomiointi sekä jokaisen äänen kuuluviin tuominen ja rohkeuden lisääminen oman mielipiteen julkittuomisessa. Konkreettisena tavoitteena on tulevan majan alustava suunnitteleminen ja projektiin orientoituminen ”unelmamaja” piirustusprojektin avulla.

3.kerran tavoitteet - Konkreettisena tavoitteena löytää majalle sopiva paikka metsästä. Lasten henkilökohtainen huomiointi ja jokaisen äänen kuuluviin tuominen vierailemalla kaikkien lempipaikoissa metsässä - osallisuuden tunteen vahvistaminen ryhmässä ja juuri tässä projektissa.

4.kerran tavoitteet - Ensimmäisen kerran ympäristökasvatuksen periaatteiden kertaaminen samalla kun kerätään materiaaleja majaan. Konkreettisena tavoitteena on löytää ja yhdessä lasten kanssa kuljettaa tarpeeksi monipuolista materiaalia tulevalle majan rakennuspaikalle. Lisäksi tavoitteena vahvistaa jokaisen lapsen osallisuuden tunnetta ryhmässä yhteistyön merkitystä korostamalla ja yhdessä tavaroita etsien ja kuljettaen.

5. kerran tavoitteet - Konkreettisena tavoitteena rakentaa maja valmiiksi. Tavoitteena on huomioida jokainen lapsi henkilökohtaisesti kuuntelemalla heidän kaikkien mielipiteensä ma-

janrakennuksesta. Lisäksi tavoitteena luoda lapsille onnistumisen kokemuksia siinä, että he ovat onnistuneet majanrakennuksessa yksilöinä sekä ryhmänä.

6. kerran tavoitteet - Lasten onnistumisen kokemusten lisääminen sillä, että he saavat itse esitellä projektin muille esikouluryhmän lapsille. Lisäksi halutaan luoda mukava muisto juhlis-
tamalla projektin päätöstä pienellä eväsretkellä.

Liite 2 Toiminta- ja kuvauslupa

Hyvät lapsen vanhemmat ja huoltajat!

Olen Laurea ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelija Tiia Räsänen ja toteutan opinnäytetyöni yhteistyössä xxx päiväkodin kanssa. Opinnäytetyöni pääteemana on Vantaan kaupungin kehittämisteeman mukaisesti leikki ja leikilliset oppimisympäristöt. Tämän ja päiväkodin toimien perusteella opinnäytetyöni käsittelee luontoleikkejä, majanrakennusta sekä ympäristökasvatusta.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutetaan aikavälillä 22.5 - kesäkuu 2015. Toimintaa on kuusi kertaa, joiden aikana lasten kanssa käydään läpi ympäristökasvatuksen periaatteita sekä suunnitellaan ja rakennetaan maja päiväkodin lähimetsään. Päiväkodin henkilökunta on valinnut mukaan projektiin 8 esikouluikäistä lasta, koska koko ryhmän kanssa yhden majan rakentaminen olisi liian haastavaa aikataulullisesti sekä projektin luonteen vuoksi. Haluan, että projektin aikana minulla on aikaa ja mahdollisuuksia huomioida jokainen lapsi henkilökohtaisesti ja että jokaisen lapsen ideat ja ajatukset tulevat kuulluiksi ja näkyviksi valmiissa majassa. Toiminnan lopuksi järjestämme yhteisten eväsretken joka on tarkoitettu koko esikoulu-ryhmälle. Tällöin koko ryhmä pääsee tutustumaan projektiin ja mukana olleet lapset saavat esitellä tuotoksensa heille.

Toimintaa arvioidaan ja havainnoidaan valokuvaamalla sekä videokuvaamalla. Tällä pyritään selvittämään onko toiminnalla päästy sille asetettuihin tavoitteisiin. Toiminnan arviointia hyödynnetään valmiin opinnäytetyön arvioinnissa, jotta koko prosessin kuvaus on mahdollisimman realistinen, monipuolinen ja luotettava. Valokuvia liitetään opinnäytetyöraporttiin ja ne luovutetaan päiväkodille käytettäväksi ryhmän normaaliin tapaan. Opinnäytetyössä julkaistavia kuvia otetaan ja käsitellään siten, ettei ketään lasta voida niistä tunnistaa. Kuvatut videot tuhoetaan niiden analysoinnin jälkeen. Valmis opinnäytetyö on nähtävillä sen julkaisun jälkeen Theseus tietokannassa.

Lisätietoja opinnäytetyöstä päiväkodin esikoulu-ryhmän henkilökunnalta tai sähköpostitse osoitteesta xxx.

Saatteen liitteenä on lupalomake, joka tulee toimittaa päiväkodille täytettynä ja allekirjoitettuna viimeistään perjantaihin 8.5.2015 mennessä.

__ Lapsi SAA osallistua opinnäytetyön toteutukseen

__ Lapsi EI SAA osallistua opinnäytetyön toteutukseen

__ Lapsesta SAA ottaa kuvia ja videoita toiminnan aikana

__ Lapsesta EI SAA ottaa kuvia eikä videoita toiminnan aikana

Lapsen nimi _____

Huoltajan nimi _____

Huoltajan allekirjoitus _____

Toimitetaan xxx päiväkotiin, esikouluryhmän kasvattajalle, viimeistään perjantaihin 8.5.2015 mennessä.

Liite 3 Havainnointilomake

Kirjaa se, mikä nousi sinun mielestäsi olennaisesti esille. Havainnoi varsinkin lasten käyttäytymistä toiminnassa sekä toiminnan ohjaamista. Kirjaa myös lasten kommentteja sanatarkasti, jos pystyt. 😊

Ympäristökasvatuksen periaatteiden näkyminen toiminnassa:

Toimivatko lapset opettujen periaatteiden mukaan? (Kestävä kehitys: yhdessä tekeminen. jokainen voi vaikuttaa ja ympäristöstä huolehtiminen kuuluu kaikille. Jokamiehen oikeudet: Ei saa roskata, kaataa tai vahingoittaa puita eikä ottaa sammalta, jäkälää, maa-ainesta tai puuta.)

Miten näkyivät toiminnassa, kuinka lapset käyttäytyivät? Huomioita?

Lasten onnistumisen tunteet toiminnassa:

Kuinka lapset käyttäytyivät (normaalisti, poikkeavasti tms.)? Kuinka lapset toimivat ryhmässä? Osallistuivatko kaikki?

Sanoivatko lapset mielipiteensä, kuinka he puhuivat (toisilleen, ohjaajalle)?

Ohjaus:

Kuinka ohjasin ryhmää (suullinen, sanaton, äänensävy, kenelle puhuin jne.)

Kuinka ryhmänhallinta toteutui?

Työntekijän kommentit, lasten kommentteja, vapaa sana:

Liite 4 Arviointilomake

Toimintaprosessin arviointi.

Toivon rehellistä ja konkreettista palautetta, niin hyviä juttuja kuin kehitettävääkin. 😊

Päätavoitteet:

Olivatko oleellisia lasten ja toiminnan kannalta, saavutettiin ne? Vapaa sana

Toimintakertojen tavoitteet:

Olivatko oleellisia lasten ja toiminnan kannalta? Kuinka ne pääasiassa saavutettiin? Vapaa sana

Toiminta:

Työn organisointi, yhteistyö päiväkodin kanssa, suunnittelu, materiaalit. Siirtymätilanteiden huomioiminen ja niissä toimiminen.

Toimintaan valmistautuminen, kuinka näkyi? Huomioita toiminnan toteutuksesta yleisesti.

Ympäristökasvatuksen periaatteiden oppiminen:

Miten lapset oppivat periaatteet? Huomioita periaatteiden valinnasta, opetuksesta, niiden näkymisestä ohjauksessa ja lasten toiminnassa jne.

Onnistumisen tunteet:

Huomasitko toiminnan aikana uusia asioita lapsista /lapsiryhmästä? Aiempiin, toimintakauden aikana tehtyihin havaintoihin verrattuna, ovatko lapset rohkaistuneet toimimaan ryhmässä ja sanomaan mielipiteensä? Miten näkyi?

Saivatko lapset onnistumisen kokemuksia projektissa yksilöinä ja ryhmässä toimiessa? Miten näkyi? Esimerkkejä?

Lähiluonnon hyödyntäminen:

Saitko uusia ideoita lähiluonnon hyödyntämiseen? Millaisia? Miten aiot toimia jatkossa? Majan hyödyntäminen jatkossa?

Ohjaustaidot:

Kuinka ryhmää ohjattiin (tasapuolisuus, kaikkien huomiointi, ohjeiden antaminen, lasten toimintaan puuttuminen)? Ohjattiinko liikaa / liian paljon? Miten näkyi? Kommentteja.

Kommentit, vapaa sana, palautetta, kehityskohtia:

Liite 5 Muisto

Metsäryhmä 22.-29.5.2015

Kuusi eskariryhmän lasta osallistui opinnäytetyöprojektiin, jossa he pääsivät yhdessä suunnittelemaan ja rakentamaan majan. Toiminta alkoi ryhmän ja uuden ohjaajan tutustumisella. Tutustumisleikkien ohessa opettelimme jokamiehen oikeuksia. Teimme myös ”unelmamaja” piirustusprojektin, jolloin lapset saivat piirtää ja maalata unelmiensa majan. Aloimme samalla pohtimaan, mitä tarvitsemme myöhemmin rakennettavaan majaan ja millainen siitä voisi tulla.

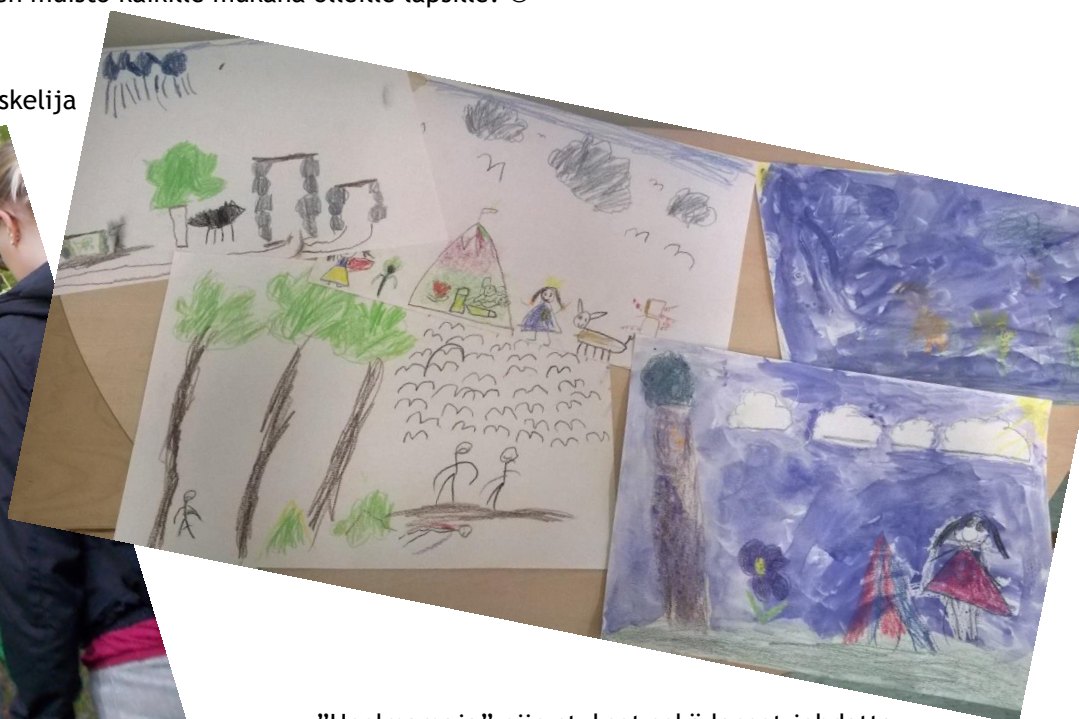
Ensimmäinen metsäkerta sujui metsään tutustumalla. Lapset saivat johdattaa aikuiset metsään ja esitellä omat lempipaikkansa, jotka he saivat itse myös kuvata kameralla. Majalle päätettiin yhdessä paikka, jonne sitä aletaan myöhemmin rakentamaan. Touhuamisen loppuksi opettelimme lasten aloitteesta uuden leikin, kirkonrotan, josta kaikki innostuivat erittäin paljon.

Seuraavalla kerralla etsimme majaan materiaaleja. Kiertelimme taas lasten johdolla metsässä ja siirsimme yhteisvoimin löytämämme tarvikkeet majapaikalle. Ennen eskarille paluuta leikimme taas lasten haluamia leikkejä, kuten hippaa ja kirkonrottaa.

Toiseksi viimeisen kerran tavoitteena oli rakentaa maja valmiiksi. Lapset työskentelivät ahkerasti yhdessä neuvotellen ja saimme kaikille mieleisen majan rakennettua. Tämänkin kerran päätteeksi leikimme kirkonrottaa lasten toiveesta. Kirkonrotta nousikin lasten suosikki leikiksi muun toiminnan ohella! ☺

Koko toiminta huipentui eväsretkeen, johon osallistui koko muu esikouluryhmä. Lapset saivat johdattaa muut lapset majalle ja esitellä tuotoksemme kaikille. Projekti oli kokonaisuudessaan erittäin onnistunut ja lapset olivat innoissaan ja reippaina mukana. Toivon, että toiminnasta jäi mieluinen muisto kaikille mukana olleille lapsille! ☺

Kesäterveisin,
Tiia Räsänen, opiskelija

”Unelmamaja” piirustukset sekä lapset johdattamassa aikuisia metsään ensimmäisellä metsäkerralla.

Metsän tutkimista yhteisvoimin ja majan rakennustarvikkeiden etsimistä. Yhteistyöllä kaikki materiaalit saatiin siirrettyä majan rakennuspaikalle. 😊

Yhdessä tehdessä maja oli nopeasti valmis. Valmiissa majassa on mukava touhuta ja leikkiä! ©

